

Kaderbrief 2027-2030

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de gemeenteraad,

Voor u ligt de kaderbrief 2027-2030. In deze kaderbrief geven we een korte samenvatting uit het coalitieakkoord en geven we een actueel beeld van onze financiële positie. We benoemen de belangrijkste uitgangspunten en de financiële kaders voor het opstellen van de programmabegroting 2027-2030.

In mei hebben we ons coalitieakkoord "Met elkaar, aan de slag" gepresenteerd. Hierin hebben we onze ambities op hoofdlijnen voor de komende jaren gepresenteerd. Komende jaren gaan we uitvoering geven aan dit akkoord. We kiezen bewust voor een akkoord op hoofdlijnen met onze ambities en speerpunten, waarmee we richting geven voor de komende jaren. Op hoofdlijnen, zodat we kunnen inspelen op veranderende omstandigheden. Zeker ook als uitnodiging aan de Osse samenleving én aan de gemeenteraad, om samen uitwerking te geven aan onze ambities. De ontwikkeling van de gemeente is onlosmakelijk verbonden met wonen, werken, leren en leven in Oss. In deze context willen we Oss blijven ontwikkelen, met oog voor kwaliteit, toekomstbestendigheid en de mens.

We vertalen dit coalitieakkoord in een meerjaren-uitvoeringsagenda. Zo maken we een concretisering en zetten we de ambities weg voor de komende 4 jaar. Dit geeft richting en houvast voor een efficiënte inzet van onze middelen. We nemen dit op in de programmabegroting 2027-2030.

Daarnaast gaan we graag met u in gesprek over de inhoud en prioriteiten van ons coalitieakkoord:

- Welke onderwerpen moeten prioriteit krijgen in de uitvoering en welke lagere prioriteit?
- Welke onderwerpen mist u?
- Wilt u op voorhand kaders meegeven bij de uitwerking van prioriteiten?
- Etc

In de raadsvergadering van 9 juli 2026 bespreekt u het coalitieakkoord "Met elkaar, aan de slag". Deze kaderbrief geeft hierbij richting over de financiële ruimte die de komende jaren beschikbaar is om dit akkoord uit te werken. Daarbij geven we aan waar we op hoofdlijnen het geld voor willen inzetten, zonder hier al concrete bedragen of posten voor te noemen. Dat volgt bij de programmabegroting 2027-2030. Gezien de verkiezingen presenteren we dit jaar geen kadernota. Het coalitieakkoord en deze kaderbrief vormen samen de basis voor de opmaat richting de programmabegroting 2027-2030.

De komende jaren voeren we het coalitieakkoord uit. Voor het overgrote deel van onze ambities hebben we afgelopen jaren reserves gevormd en/of financiële ruimte in de begroting vrijgemaakt. Dankzij onze goede financiële basis kunnen we vol inzetten op de uitvoering. De meerjarenbegroting van Oss staat echter nog steeds onder druk. Mede hierom hebben we afgelopen jaren een strategische heroriëntatie uitgevoerd en ingezet op een solide begroting. Uitvoering van de maatregelen uit deze strategische heroriëntatie, waaronder de 'minder meerkosten' voor jeugdhulp en Wmo, zijn essentieel. Dit is iets waar we samen voor aan de lat staan, met de gemeenteraad, onze partners én onze inwoners.

Naast de Osse opgave om de taakstellingen op jeugdhulp te realiseren hebben we ook voldoende compensatie nodig vanuit het Rijk voor onze taken. En daar blijft onzekerheid over. Het vervolg van de herverdeling vanuit het gemeentefonds, waar we nog een voordeel van verwachten, is (wederom) uitgesteld en over de jeugdhulp ontvangen we pas in 2027 duidelijkheid over mogelijke aanvullende middelen. We blijven, samen met andere gemeenten en de VNG, lobbyen voor voldoende compensatie.

Dit betekent dat we op basis van de huidige inzichten uit de meicirculaire weinig tot geen ruimte zien voor structureel nieuw beleid vanaf 2027. Voor 2027 betekent dit in financiële zin een pas op de plaats voor structurele nieuwe wensen.

Incidenteel is er ruimte in de algemene reserve. Voor nieuwe vragen, die extra geld kosten kijken we hoe we deze vrije ruimte optimaal in kunnen zetten. Voorwaarde daarbij is dat het gaat om eenmalige bedragen zodat we geen structurele verplichtingen aangaan met incidenteel geld. Hoe we deze ruimte inzetten wegen we af bij de programmabegroting 2027-2030, waarbij de prioriteiten uit het coalitieakkoord leidend zijn.

We hebben binnen de huidige begroting voldoende ruimte om aan de slag te gaan met onze ambities. In financieel onzekere tijden voeren we toch ons coalitieakkoord uit. Dat is lastig, maar wel haalbaar. We blijven prioriteren en het gesprek hierover voeren, dat is voor ons de kern van besturen.

Vanwege alle financiële onzekerheden gaan we nu voorzichtig en zorgvuldig om met nieuwe wensen. Wanneer de financiële positie meer ruimte biedt kijken we waar we kunnen versnellen of intensiveren. We nemen onze verantwoordelijkheid in tijden waar het financieel méé en tegen kan zitten. We houden vast aan de lange lijnen en willen zorgen voor stabiliteit.

We kijken er naar uit om met u een goede basis te leggen voor de uitvoering van dit akkoord. En om nu en de komende jaren dit open gesprek met u te blijven voeren.

Burgemeester en wethouders van Oss.

De secretaris,
H. Reints

De burgemeester,
F. de Jonge

Inhoudsopgave

1. Samenvatting ambities "Met elkaar, aan de slag"	5
2. Op weg naar de begroting	9
3. Financiële positie	13
Bijlage 1: Meicirculaire 2026	21
Bijlage 2: Overzicht reserves	27
Bijlage 3: Programma indeling	31
Bijlage 4: Uitwerking risico's en ontwikkelingen	32
A. <i>Ontwikkeling Algemene uitkering</i>	32
B. <i>Het realiseren van de vastgestelde ombuigingsvoorstellen</i>	34
C. <i>Kostenbeheersing Jeugd en van Ark 2</i>	35
D. <i>Kostenbeheersing Wmo</i>	36
E. <i>Ontwikkelingen IZA/GALA</i>	38
F. <i>Investerings Onderwijshuisvesting</i>	39
G. <i>Realisatie nieuw theater</i>	40
H. <i>Realisatie nieuw zwembad</i>	41
I. <i>Energie en klimaatopgave</i>	42
J. <i>Verstedelijkingsopgave en mobiliteit</i>	43
K. <i>Grondbedrijf</i>	46
L. <i>Financiering (rente)</i>	49

1. Samenvatting ambities “Met elkaar, aan de slag”

De volgende belangrijke ambities zijn opgenomen in het coalitieakkoord.

Wonen en stedelijke voorzieningen

In Oss werken we aan voldoende betaalbare en passende woningen in een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Tot 2040 realiseren we ongeveer 10.000 woningen, met een goede balans tussen sociale huur, middenhuur en koop. Daarbij richten we ons niet alleen op aantallen, maar ook op kwaliteit en leefomgevingen die aansluiten bij verschillende doelgroepen en levensfasen. Bij de voorbereiding, inrichting en uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen nemen we sociale veiligheid integraal mee, met specifiek aandacht voor groepen die aantoonbaar onveiligheid ervaren, waaronder vrouwen en meisjes (deze zin is toegevoegd op basis van het amendement ‘Veilig in Oss: van signalen naar concrete verbeteringen, aangenomen bij de raadsvergadering van de Kaderbrief 2027-2030 op 9 juli 2026). We hebben aandacht voor voorzieningen, werk, groen, mobiliteit en energie. Ook verbinden we wonen nadrukkelijk met zorg en welzijn. De focus ligt op binnenstedelijke ontwikkeling via inbreiding en transformatie, met daarnaast oog voor de dorpen en kernen.

De woningbouwopgave sturen we strak aan via gebiedsontwikkelingen in onder meer de Spoorzone (zoals Amsteleind, Euterpepark en het Raadhuiskwartier). We monitoren en sturen continu bij en professionaliseren onze aanpak. Naast deze projecten zetten we capaciteit in voor woningbouw in de stad en voor nieuwe ontwikkelingen in omliggende kernen zoals Megen, Haren, Lith, Oijen en Demen-Dieden-Deursen en Dennenburg.

Als we extra financiële middelen beschikbaar hebben, zetten we die met voorrang in op het realiseren van de gebiedsontwikkelingen. Indien mogelijk, vullen we onze reserves aan om gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone – Amsteleind, Euterpepark, Raadhuiskwartier, Binnenstad en Schadewijk te kunnen realiseren.

We stimuleren breed gebruik van ons erfgoed. We gaan voortvarend aan de slag met de motie ‘Gemeentelijke bijdrage voor de Luciakerk in Ravenstein’. We leggen een voorstel voor waarin we beschrijven hoe een mogelijke gemeentelijke bijdrage eruitziet. Met een uitwerking van de voorwaarden, de verhouding van de gemeentelijke bijdrage tot externe cofinanciering door het Rijk, provincie, fondsen en samenleving. Dit conform de vastgestelde raadsnotie.

Daarnaast willen we de Field School voor eerstejaarsstudenten structureel financieren.

Mobiliteit

We willen dat iedereen zich makkelijk, veilig en betrouwbaar kan verplaatsen. Zo kan iedereen meedoen: naar werk, school en sociale contacten. Ook bij groei van de stad houden we Oss bereikbaar, leefbaar en veilig. Mobiliteit is daarbij geen losse opgave, maar een vast onderdeel in al onze ruimtelijke plannen. We kiezen voor een slimme combinatie van vervoersvormen en het parkeerbeleid maken we duidelijk en voorspelbaar, met oog voor bereikbaarheid van voorzieningen én een sterk ondernemersklimaat. We bouwen aan een stedelijk gebied waar voorzieningen, werk en ontspanning goed bereikbaar zijn. Daarom investeren we in goede en veilige verkeersroutes, met extra aandacht voor kinderen en jongeren.

De Koersnota en het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit zijn in de vorige raadsperiode vastgesteld. We gaan aan de slag met de uitvoering en realisatie hiervan. Hierbij hebben we nadrukkelijke cofinanciering nodig vanuit provincie en Rijk om onze ambities te kunnen realiseren. We bekijken of we richting de programmabegroting een voorstel kunnen doen om de capaciteit voor mobiliteit uit te breiden, waarbij we onderzoeken of dit ten laste van de projecten kan worden gebracht.

We passen het parkeerbeleid in de binnenstad aan in lijn met de aangenomen motie, met een goede balans tussen de bereikbaarheid, betaalbaarheid van (parkeer) voorzieningen en een sterk ondernemersklimaat. De financiële gevolgen voor de (voorgenomen) aanleg van parkeergarages voor auto’s en fietsen brengen we in beeld. Het uitgangspunt is dat deze investeringen te realiseren binnen een kostendekkend parkeerbedrijf.

Innovatieve Maakstad Oss

We bouwen samen aan de economie van morgen. Oss blijft een innovatieve maakstad, met Pharma & Biotech als de motor. Tegelijk versterken we het brede MKB in onder meer bouw, logistiek, techniek, agrifood en dienstverlening. We stimuleren groei, vernieuwing en vestiging van bedrijven, met extra aandacht voor doorgroeende MKB- en familiebedrijven. Ook zoeken we actief samenwerking in de regio en daarbuiten. Duurzame groei gaat samen met prettig wonen en leven. We benutten ruimte slim en houden rekening met klimaat en gezondheid. We zorgen voor goed bereikbare werklocaties, benutten spoor, water en weg (trimodaal) en versterken het stadscentrum en de bedrijventerreinen. Zo bouwen we aan een economie waarin ondernemers weten waar ze aan toe zijn en waar ze ruimte hebben om te investeren en te groeien.

Met het farmaceutische cluster en de campus Pivot Park, hebben we een troef in handen. Het verder ontwikkelen van dit cluster biedt kansen voor het aantrekken van inwoners, ondernemers en studenten. Daarom blijven we dit cluster ondersteunen en verkennen we hoe Moleneind verder is te ontwikkelen als modern bedrijventerrein en campusomgeving. We werken dit verder uit richting de programmabegroting. We werken een voorstel uit of en hoe we hier financieel aan bij kunnen en willen dragen. Voor zowel de ontwikkeling van Pivot park als de ontwikkeling van Moleneind zoeken we nadrukkelijke (financiële) samenwerking met externe partners, waaronder de provincie Noord-Brabant. Dit is nodig om financieel haalbaar plan te krijgen vanuit de gemeente.

De vrijetijdseconomie in Oss vergroot de leefkwaliteit en aantrekkelijkheid van Oss. De verdere ontwikkeling van de Maasoevers, de Lithse Ham, de Geffense Plas, De Maasarm in Lithoijen en Hoessenbosch zijn van belang. De Stichting Oss & Partners zou na de startfase kunnen doorgroeien naar een volwaardige citymarketingorganisatie.

Op het gebied van landbouw zetten we in op een pilot voedselproductie. We willen een krachtige impuls geven aan toekomstgerichte landbouw. We werken hiervoor richting de programmabegroting een plan uit inclusief een uitwerking van de benodigde investering. We gaan hierbij uit van het mogelijk vormen van een reserve voor deze ambities.

Om een levendig en uitnodigend centrum te blijven hebben werken we aan een sterke programmering van evenementen en verdere vergroening. We werken conform de motie een voorstel uit voor de verlenging van de kermis. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek en een besluit over verlenging, zal dit om extra structureel geld vragen.

Participatie

We zijn en blijven nadrukkelijk in verbinding met de samenleving. We zijn transparant en zorgvuldig in onze werkwijze. We geven ruimte en luisteren. We nemen verantwoordelijkheid als bestuur. Dit betekent dat we duidelijk zijn over onze keuzes, open over onze beweegredenen en deze ook uitleggen. We stellen participatiebeleid en een participatieverordening op.

Welzijn met ondersteuning nabij

Al onze inwoners moeten de mogelijkheid hebben om mee te doen aan de Osse samenleving. We vinden het belangrijk dat ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners die het echt nodig hebben, ook op de lange termijn. We blijven inzetten op het versterken van de sociale basis, om meer zelf- en samenredzaamheid te bevorderen.

We bereiden de 'Osse standaard voor het sociaal domein' voor en gaan deze gebruiken. We gaan hier komende jaren voortvarend mee aan de slag. De uitvoering hiervan betalen we uit de beschikbare reserve Transformatie Sociaal domein die we hiervoor hebben gevormd.

Vanuit de strategische heroriëntatie in 2025 zijn maatregelen opgesteld om de kostenstijging in zowel de Wmo als de jeugdhulp af te remmen. Deze maatregelen zetten we door. Daarbij blijven we ook onverminderd deelnemen aan de lobby om vanuit het Rijk voldoende middelen voor deze wettelijke taken te ontvangen ('geen taken zonder knaken'). De realisatie van beide trajecten hiervan is bepalend voor onze toekomstige financiële positie.

We stellen een lokaal preventieakkoord op. Dat is een samenwerking tussen gemeente, lokale partners (zoals zorgverleners en scholen) en maatschappelijke organisaties. Met het akkoord willen we gezondheidsproblemen waar mogelijk voorkomen. Het is geen doel op zich, het gaat om de coalitie die we met dit akkoord willen bouwen en de ambities die we op langere termijn nastreven. In het lokale preventieakkoord hebben we aandacht voor de intentie, inzet en daden van de deelnemers. Het uitgangspunt is dat we dit betalen uit bestaande middelen en beschikbare capaciteit.

Bestaanszekerheid en onderwijs

Alle inwoners van Oss moeten de mogelijkheid hebben om mee te doen aan de samenleving, ieder op zijn of haar eigen manier. We zijn ervan overtuigd dat perspectief op ontwikkeling via onderwijs en werk bijdraagt aan welzijn, zelf- en samenredzaamheid. Tegelijk vinden we het belangrijk dat ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners die dit nodig hebben, ook wanneer meedoen via regulier onderwijs of regulier werk niet vanzelfsprekend is. Daarom bouwen we aan een Oss waarin werk het uitgangspunt is, onderwijs de basis vormt voor gelijke kansen en inkomensondersteuning menselijk en toegankelijk is. Onderwijs, in alle vormen, is de sleutel tot kansengelijkheid. Samen met scholen en werkgevers streven we naar inclusief onderwijs en naar een goede verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Goede onderwijshuisvesting draagt bij aan de kwaliteit van het onderwijs. Via het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs geven we hier uitvoering aan. Richting de programmabegroting actualiseren we het meerjaren investeringsplan voor onderwijshuisvesting. Vooral de eerste jaren vraagt dit een investering in huisvesting voor Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) en Specialistisch onderwijs (SO). Dit sluit aan bij eerder vastgestelde integraal huisvestingsplan onderwijs. Dit betekent extra kosten voor onze meerjarenbegroting.

Schadewijk

We willen Schadewijk in de komende jaren klaar maken voor de toekomst. In Schadewijk moeten we extra investeren in onderwijs, jeugd en gezinnen, werk en inkomen, sterke voorzieningen, wonen en een veilige, gezonde leefomgeving. Dit hebben we vastgelegd in de Integrale Gebiedsvisie Schadewijk. Deze heeft de gemeenteraad in 2024 vastgesteld. In Schadewijk komt alles samen. We pakken de ontwikkeling samen op vanuit alle portefeuilles en bekijken of we op een slimme manier ons geld beter kunnen inzetten in de wijk. We onderzoeken of we binnen bestaande budgetten geld specifiek voor Schadewijk kunnen toewijzen om meer slagkracht te creëren en ontwikkelingen mogelijk te maken. Hierbij kijken we zowel naar het ruimtelijk als naar het sociaal domein, economie en veiligheid.

Sport, cultuur, ontmoeten en gezondheid

In Oss zorgen verenigingen, vrijwilligers en initiatieven van inwoners ervoor dat mensen elkaar ontmoeten, meedoen, bewegen en gezond blijven. Sport, cultuur en ontmoeten vormen samen de basis voor een fijne, betrokken en veerkrachtige gemeenschap. Ze zijn een belangrijk onderdeel van de sociale basis en dragen daarmee bij aan het vergroten van de zelf- en samenredzaamheid van inwoners. Komende periode blijven we voortvarend aan de slag gaan met het realiseren van een nieuw theater/centrum voor de kunsten (Lievekamp/Muzelinck) en een nieuw zwembad (Golfbad). Dit zijn twee grote projecten met een hoog financieel risico, zowel qua investering als in de jaarlijkse exploitatie die hieruit volgt. Ook herijken we komende periode ons subsidiebeleid mede naar aanleiding van het Rekenkameronderzoek uit 2025. Dit moet leiden tot een verbetering van het beleid en tot het realiseren van de taakstelling van 1% vanuit de strategische heroriëntatie.

Energie en klimaat

Vanuit de nationale doelstellingen werken we in realistische stappen toe naar een gemeente die in 2050 energieneutraal, aardgasvrij en klimaatrobust is. Zo zijn we opgewassen tegen hitte, droogte en wateroverlast. Deze ambities vragen om een lange adem. Wij zetten daarom de ingezette koers op hoofdlijnen voort, met focus op realisme, draagvlak en uitvoerbaarheid. Energieneutraal in 2050 vraagt om minder energieverbruik en een tijdige overstap naar hernieuwbare bronnen. Op basis van met name Rijksregelingen stellen we inwoners, bedrijven en instellingen in staat om maatregelen te nemen die leiden tot energiebesparing. Netcongestie is urgent en heeft onze hoogste prioriteit; om deze 'op te lossen' staan we open voor innovatie, experimenten en het toepassen van bewezen oplossingen van elders.

Voor de realisatie van ambities op het gebied energie en klimaat maken we zo veel mogelijk gebruik van landelijke en provinciale regelingen.

Het inwonersinitiatief Noorderpark is een goed voorbeeld van hoe inwoners kunnen meedenken over hun leefomgeving. Bij ontwikkelingen rond het gebied bekijken we of we onderdelen mee kunnen nemen vanuit dit initiatief, zoals bijvoorbeeld bij de gebiedsontwikkeling Schadewijk, waarbij dit niet mag leiden tot fors hogere kosten.

Weerbaarheid en veiligheid

Iedere inwoner moet zich veilig kunnen voelen in huis, op straat en in de eigen wijk. Dat is een basisvoorwaarde voor een sterke samenleving. Dit vraagt dat we ontwikkelingen zoals jeugdoverlast, onveilige situaties in het verkeer en het vroeg instromen in criminaliteit een halt toeroepen. We combineren we preventie, handhaving en het versterken van vertrouwen.

De verbinding tussen zorg en veiligheid versterken we verder. Tegelijk bouwen we aan een weerbare gemeente die voorbereid is op concrete risico's zoals cybercrime, ondermijning, stroomuitval en maatschappelijke onrust, en die in staat is om de impact daarvan snel te beperken. We zetten toezicht en handhaving in om de zichtbare handhaving in de wijk te vergroten. Dit vraagt wel om scherpere keuzes waar we deze capaciteit inzetten. Waar nodig kijken we of het nodig is om op te schalen.

Bestuur en organisatie

We investeren in goed werkgeverschap, zodat we voldoende goede mensen langdurig aan onze organisatie kunnen verbinden. We willen inhuur terugdringen. We sturen op kwaliteit van medewerkers, zorgen voor stevige basiskennis in huis en huren waar nodig specialistische kennis in. Als de bemensing niet past bij onze ambities, brengen we dat in beeld en maken we keuzes. We zetten digitalisering en datagedreven werken in om ons werk te verbeteren.

2. Op weg naar de begroting

1. Financiële ruimte voor de begroting

We hebben onze financiële positie geactualiseerd met de effecten vanuit de meicirculaire 2026. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk over de Financiële positie.

Samengevat ziet het financiële beeld er richting de begroting als volgt uit:

bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Programmabegroting 2026-2029	-2.229	-2.489	3.683	2.989	3.005
Eerste financiële tussenrapportage 2026	3.248	1.197	627	360	304
Meicirculaire 2026	1.716	1.063	715	747	-3.953
Financieel kader	2.735	-229	5.025	4.096	-644

Dit betekent dat de op basis van de meicirculaire 2026 de financiële positie onder druk blijft staan. Er is geen c.q. beperkte ruimte voor structureel nieuw beleid. Dit heeft te maken met drie belangrijke punten die we hierna verder toelichten:

- Het jaar 2027 is in bovenstaande tabel voordelig, echter dit voordelige saldo komt vooral door inzet van een reserve. Inzet van een reserve is een incidenteel voordeel. Structureel gezien staat hier de begroting al onder druk.
- Het jaar 2030 in de meerjarenbegroting is ook voordelig, echter hierin houden we rekening met een structurele taakstelling van € 4 miljoen binnen jeugdhulp.
- In de cijfers is nog geen rekening gehouden met de gestegen kosten voor jeugdhulp uit de jaarrekening 2025. Dit leidt mogelijk nog tot een structureel nadeel vanaf 2027 van € 1,3 miljoen. Daarbij moet de eerste deel van de taakstelling van € 1,6 miljoen binnen jeugdhulp al in 2027 gerealiseerd worden.

Begrotingsjaar 2027

We stellen een meerjarenbegroting op, maar voor onze toezichthouder ligt de focus op het jaar 2027. Het begrotingsjaar 2027 moet structureel in evenwicht zijn. Dit is een belangrijk kader vanuit onze provinciale toezichthouder. Structureel evenwicht houdt in dat structurele lasten gedekt worden met structurele baten. Bij het beoordelen van onze begroting beoordeelt de provincie dus eerst het begrotingsjaar 2027. Wanneer deze niet structureel sluitend is, dan kijken ze naar onze meerjarenbegroting om hun oordeel te geven.

Het saldo van de begroting 2027 is op dit moment voordelig. Dit komt echter vooral door onttrekking aan de reserve vluchtelingen van € 4 miljoen in dat jaar. Een onttrekking aan een reserve is een incidentele post (en dus geen structurele baat). Als we de incidentele lasten en baten uit de begroting 2027 halen, is de conclusie (op basis van de programmabegroting 2026-2029) dat we starten met een 'structureel' tekort in jaarschijf 2027 van € 0,5 miljoen. Dit structureel tekort loopt in deze begroting meerjarig op tot € 3 miljoen, wat we het "geaccepteerd" tekort noemen.

Op basis van bovenstaande tabel loopt dit 'structurele tekort' voor het jaar 2027 verder op.

In het begrotingsjaar 2027 is er dus op basis van dit kader van de provincie geen/ beperkte financiële ruimte en zou de provincie onze begroting van 2027 gaan beoordelen als 'niet structureel sluitend'. Dit is voor 2027 te accepteren, maar alleen wanneer de meerjarenbegroting van 2030 reëel sluitend is. Dat betekent dat we niet mogen werken met een geaccepteerd tekort en alle taakstellingen voldoende concreet onderbouwd zijn.

Geaccepteerd meerjarig tekort

Het ravijnjaar is doorgeschoven naar 2028. Dit zien we dan ook terug in de saldi voor 2028 en volgende jaren. Voor de jaren 2025 tot en met 2027 worden we "redelijk" gecompenseerd voor de stijgende kosten van jeugdhulp. Voor de jaren erna boekt het Rijk echter een stevige extra bezuiniging op jeugdhulp in en houdt het Rijk ook vast aan de bezuinigingen vanuit de hervormingsagenda. Deze bezuinigingen vanuit het Rijk zijn te ambitieus voor gemeenten. Daarnaast wordt er geen indexering van de kosten voor jeugdzorg toegepast, zoals de deskundigencommissie had aanbevolen.

Tussen het Rijk en gemeenten is afgesproken dat de deskundigencommissie van Ark in het eerste kwartaal 2027 een uitspraak doet over de haalbaarheid van het financieel kader vanaf 2028. Vandaar dat we voor de jaren 2025-2027 een zo realistisch als mogelijke begroting hebben opgesteld voor jeugdhulp, maar dat we voor de jaren erna werken met een geaccepteerd tekort in de programmabegroting, zijnde de tekorten die we op jeugdhulp voorzien. Deze tekorten moeten naar onze mening gecompenseerd worden door het Rijk. Dit 'geaccepteerd' tekort is vastgesteld op € 3 miljoen structureel.

In onze begroting hebben we op jeugdzorg daarnaast de volgende financiële taakstelling opgenomen:

- 2027: € 1,6 miljoen
- 2028: € 3,2 miljoen
- 2029 en verder: € 4 miljoen.

In de programmabegroting 2027-2030 zullen we beoordelen in hoeverre de taakstelling in 2027 al reëel is. De provincie oordeelt dat het niet is toegestaan om vooruit te lopen op een uitspraak van de nieuwe deskundigencommissie en dat bezuinigingstaakstellingen voldoende onderbouwd moeten zijn.

Meerjarige financiële ontwikkeling

Zoals hiervoor aangegeven is de financiële ruimte voor het jaar 2027 beperkt. Er is alleen beperkt ruimte voor eventuele incidentele posten.

Meerjarig loopt het tekort van € 3 miljoen eerst verder op naar € 3,3 miljoen. In dit bedrag is (nog) geen rekening gehouden met extra kostenstijging van jeugdhulp van € 1,3 miljoen vanuit de jaarrekening 2025. Richting de programmabegroting 2027-2030 bekijken we hoe we met dit mogelijke structurele tekort omgaan gekoppeld aan de inzichten uit de prognose die we in de zomer van 2026 maken. Wanneer deze post structureel van aard wordt, dan stijgt het tekort in de meerjarenraming naar € 4,6 miljoen.

De meicirculaire laat voor het jaar 2030 echter een groter voordeel zien dan verwacht. Dit ontlast de meerjarenbegroting. Echter biedt het op dit moment geen tot zeer beperkte ruimte voor structurele extra kosten. De onzekerheid over de realisatie van de bezuinigingen binnen jeugdhulp en ook het zogenaamde 'geaccepteerd' tekort (gelden die we vanuit het Rijk extra verwachten voor jeugdhulp) van € 3 miljoen zijn te onzeker en risicovol en betekent dat we geen of nauwelijks structurele ruimte hebben in onze begroting.

Conclusie:

Dit betekent op basis van deze cijfers dat er geen tot zeer beperkte ruimte is voor nieuwe structurele wensen. Mocht er wel ruimte ontstaan kiezen we voor een nadrukkelijke prioritering op basis van de speerpunten uit ons coalitieakkoord.

Incidentele begrotingsruimte

De algemene reserve is hoger dan de norm van 10% van de algemene uitkering die we hanteren. Dit betekent dat er vrije ruimte zit in de algemene reserve. Deze ruimte willen we inzetten voor het realiseren van ambities uit het coalitieakkoord. Voor het wensen die extra geld kosten kijken we hoe we deze vrije ruimte optimaal in kunnen zetten. Voorwaarde daarbij is dat het echt gaat om eenmalige bijdrage of reserveringen zodat we geen structurele verplichtingen aangaan met incidenteel geld. Hoe we deze ruimte inzetten wegen we zorgvuldig af bij de programmabegroting 2027-2030.

Realisatie strategische heroriëntatie

Om de programmabegroting voor 2026-2029 sluitend te maken voerden we een ombuigingsoperatie door. Dit deden we vanuit een inhoudelijke koers. Deze koers had mede als doel om toe te werken naar een duurzaam financieel gezonde gemeente, waarin er op de lange termijn evenwicht is tussen inkomsten en uitgaven. In totaal tellen de ombuigingen op tot een bedrag van ruim € 10 miljoen in 2029, dit is inclusief de taakstelling op jeugd en Wmo. We zetten maatregelen voort om de kostenstijging in zowel de Wmo als de jeugdhulp af te remmen. Daarbij blijven we ook onverminderd deelnemen aan de lobby om vanuit het Rijk voldoende middelen voor deze wettelijke taken te ontvangen ('geen taken zonder knaken'). De realisatie van beide trajecten hiervan is bepalend voor onze toekomstige financiële positie.

2. De koers voor de begroting

Voor de start van de begroting willen we vooraf koers (spelregels) bepalen en op die manier richting geven aan de begroting. Algemene financiële uitgangspunten hebben we later in het hoofdstuk Financiële positie aangegeven.

Solide financieel beleid, realistisch en voorspelbaar

In ons coalitieakkoord hebben we samengevat de volgende algemene financiële koers bepaald:

We gaan de komende jaren voortvarend aan de slag met het uitvoeren van de ambities uit dit coalitieakkoord. Daarbij hebben we als gemeente een goede financiële uitgangspositie. We hebben een solide basis en een sterke financiële positie voor nu. Maar de vooruitzichten zijn minder gunstig en we beseffen dat we leven in financieel onzekere tijden. Vanaf 2028 krijgen we fors minder geld vanuit het Rijk om onze taken uit te voeren, het zogenoemde ravijnjaar. Om dit op te vangen hebben we eerder een strategische heroriëntatie uitgevoerd. Belangrijk punt blijft ook de onzekerheid rondom de compensatie die we krijgen voor onze stijgende kosten voor jeugdhulp. Kortom, de meerjarige begroting staat onder druk.

Toekomstgericht en gezonde gemeentefinanciën zijn daarom ons uitgangspunt. Investerings in onder meer woningbouw, infrastructuur, duurzaamheid, zorg en maatschappelijke voorzieningen plannen we zorgvuldig en voeren we gefaseerd uit. Daarbij sturen we op noodzaak en toekomstbestendigheid, met een realistische meerjarenplanning om hoge leningen en financiële risico's te beperken.

Dit coalitieakkoord werken we verder uit in de programmabegroting 2027-2030 en de begrotingen de jaren daarna. We actualiseren onze financiële positie jaarlijks. Daarmee wordt duidelijk of er ruimte is om onze plannen volledig uit te voeren, in welk tempo en of herprioriteren en faseren noodzakelijk is. Voor ons staat vast dat we onze ambities en financiële uitdagingen niet alleen voor elkaar krijgen. We hebben ook de kennis, ervaring en middelen nodig van samenwerkingspartners, waaronder het Rijk en de provincie. Gelukkig hebben we in het verleden al de nodige reserves opgebouwd, wat het gesprek en de samenwerking over onze ambities makkelijker maakt.

2. Risico's en ontwikkelingen

Belangrijke risico's en ontwikkelingen worden als volgt samengevat:

1. Ontwikkelingen binnen de algemene uitkering bepalen voor het overgrote deel de financiële ruimte voor de komende 4 jaar. Vanwege landelijke ontwikkelingen, de grote schommelingen van de algemene uitkering en de lopende discussies met het Rijk (over bijvoorbeeld de financiering van jeugdzorg) is het lastig om een stabiele meerjarige koers te bepalen. Dit betekent dat we financieel 'lenig' moeten zijn en ons moeten kunnen aanpassen aan gewijzigde omstandigheden.
3. Ontwikkeling landelijk regeerakkoord: De VNG ziet in het akkoord duidelijke erkenning, waardering en bereidheid tot samenwerking met gemeenten. Hoewel de VNG veel terugziet voor gemeenten, zijn er ook de nodige opmerkingen te maken. De coalitie heeft hoge ambities die niet altijd adequaat financieel worden onderbouwd. Op sommige ambities is nog onvoldoende helderheid, voor andere ambities zijn geen of onvoldoende middelen opgenomen. Wij missen bijvoorbeeld de reservering van de middelen jeugdhulp vanuit adviescommissie Van Ark, is onvoldoende helder hoe de maatregelen van de huishoudelijke hulp uitpakken voor de Wmo en zien wij forse ambities rondom de woningbouw en maatschappelijke weerbaarheid, zonder dat daar toereikende middelen voor zijn opgenomen. We volgen nadrukkelijk de verdere uitwerking van de landelijke plannen en de vertaling hiervan in komende circulaire's.

4. Risico's en ontwikkelingen: Diverse risico's en ontwikkelingen kunnen een forse impact hebben op onze begroting. De belangrijkste risico's en ontwikkelingen zijn:
- Ontwikkelingen algemene uitkering: Deze uitkering vormt ongeveer 60% van onze inkomsten. De schommelingen zijn groot, onder andere door onzekerheid over jeugdzorgbudgetten en het accres (indexering). Dit maakt het lastig om stabiele meerjarenbegrotingen te maken.
 - Het realiseren van de vastgestelde ombuigingsvoorstellen: Oss moet ruim € 10 miljoen aan bezuinigingen realiseren.
 - Kostenbeheersing jeugd en van Ark 2: De vraag naar jeugdzorg stijgt en trajecten duren langer. We hebben een bezuinigingstaakstelling van € 4 miljoen. En pas in 2027 verwachten we duidelijkheid over de mogelijke compensatie vanaf 2027.
 - Kostenbeheersing Wmo: Door toenemende hulpvraag stijgen de kosten. De gemeente wil strenger indiceren, meer gebruikmaken van voorliggende voorzieningen en trajecten inkorten. De kostenontwikkeling is echter lastig te voorspellen.
 - Ontwikkelingen IZA/GALA: Deze akkoorden stimuleren samenwerking en preventie. De beschikbare subsidies zijn echter tijdelijk, terwijl de opgaven structureel zijn. Hierdoor ontstaat onzekerheid over continuïteit van projecten.
 - Investerings onderwijshuisvesting: Het Integraal Huisvestingsplan laat zien dat grote investeringen nodig zijn tot 2047. De jaarlijkse investeringslast kan oplopen tot € 14 miljoen, hiervoor is nog geen dekking beschikbaar.
 - Realisatie nieuw theater: Grote risico's liggen in aanbesteding, rentestijgingen, ruimtelijke procedures en capaciteitstekorten. Ook de gebiedsontwikkeling rondom het theater brengt extra risico's mee.
 - Realisatie nieuw zwembad: Risico's omvatten bezwaarprocedures, mogelijke extra bouwkosten (zoals een tweede glijbaan), rentestijgingen en gebiedsverwerving.
 - Energie en klimaatopgave: Subsidies zijn deels incidenteel, terwijl de opgaven structureel zijn. Netcongestie kan projecten vertragen en structurele financiering ontbreekt voor een groot deel.
 - Verstedelijkingsopgave en mobiliteit: Oss wil woningen banen toevoegen. Grote projecten zoals de Spooragenda en mobiliteitsmaatregelen zijn afhankelijk van subsidies van Rijk en provincie.
 - Grondbedrijf: veel nieuwe grondexploitaties lijken verlieslatend. De Algemene Bedrijfsreserve staat onder druk. Ook is er een tekort aan uitgeefbare bedrijventerreinen na 2026.
 - Financiering (rente): Oss moet tot 2030 circa € 300 miljoen lenen. Rentestijgingen hebben een groot effect op de begroting. De behoefte aan financiering hangt sterk af van de realisatie van projecten.
5. Lokale lastendruk: De lokale lastendruk zit in 2026 € 69 onder het landelijk gemiddelde. Dit wordt voor € 67 veroorzaakt door de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en de onroerende zaakbelastingen hebben beperkte afwijkingen ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

3. Financiële positie

Inleiding

In dit hoofdstuk staan we uitgebreid stil bij onze financiële positie. Dat doen we aan de hand van de volgende onderwerpen:

- Samenvatting en conclusies;
- De financiële kaders en uitgangspunten;
- De huidige financiële positie;
- Incidentele begrotingsruimte;
- Financiële ontwikkelingen en risico's;
- Onze reservepositie.

1. Samenvatting en conclusies

De financiële positie wordt bepaald door het startsaldo van de programmabegroting van 2026, de eerste financiële tussenrapportage van 2026 en de meicirculaire 2026.

Het financiële beeld richting de begroting ziet er als volgt uit:

bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Programmabegroting 2026-2029	-2.229	-2.489	3.683	2.989	3.005
Eerste financiële tussenrapportage 2026	3.248	1.197	627	360	304
Meicirculaire 2026	1.716	1.063	715	747	-3.953
Financieel kader	2.735	-229	5.025	4.096	-644

Dit betekent dat de op basis van de meicirculaire 2026 de financiële positie onder druk blijft staan. Er is geen c.q. beperkte ruimte voor structureel nieuw beleid. Dit heeft te maken met drie belangrijke punten:

- Het jaar 2027 is in bovenstaande tabel voordelig, echter dit positieve saldo komt vooral door inzet van een reserve.
- Het jaar 2030 in de meerjarenbegroting is ook voordelig, echter hierin houden we rekening met een structurele bezuinigingstaakstelling van € 4 miljoen binnen jeugdhulp.
- In de cijfers is nog geen rekening gehouden met de gestegen kosten voor jeugdhulp uit de jaarrekening 2025. Dit leidt mogelijk nog tot een structureel nadeel vanaf 2027 van € 1,3 miljoen. Daarbij moet de eerste deel van de bezuinigingstaakstelling van € 1,6 miljoen binnen jeugdhulp al in 2027 gerealiseerd worden.

Risico kostenstijging jeugdhulp 2025

In voorgaande tabel is (nog) geen rekening gehouden met extra kostenstijging van jeugdzorg van € 1,3 miljoen uit 2025. Richting de programmabegroting 2027-2030 bekijken we hoe we met dit mogelijke structurele tekort omgaan gekoppeld aan de inzichten uit de prognose die we in de zomer van 2026 maken. Wordt deze post structureel van aard, dan stijgt het tekort in de meerjarenraming naar € 4,6 miljoen.

We hebben in onze huidige begroting een bezuinigingstaakstelling opgenomen van € 1,6 miljoen in 2027 oplopend tot € 4 miljoen in 2029. Realisatie hiervan is belangrijk voor de toekomstige financiële positie. In 2027 doet de deskundigencommissie een uitspraak over het financiële kader voor jeugdhulp vanaf 2028. Deze uitspraak is ook belangrijk voor de toekomstige financiële positie.

Dit betekent op basis van deze cijfers dat er geen ruimte is voor nieuwe structurele wensen. Mocht er wel ruimte ontstaan kiezen we voor een nadrukkelijke prioritering op basis van de speerpunten uit ons coalitieakkoord.

Op basis van de huidige meerjarenbegroting is er dus:

- Geen tot nauwelijks structurele ruimte binnen de begroting voor nieuwe structurele prioriteiten.
- Incidentele investeringsruimte binnen al vastgestelde investeringskredieten, zoals voor een nieuw theater en nieuw zwembad.
- Incidentele investeringsruimte binnen vastgestelde of nog vast te stellen grondexploitaties met een sluitende business case.
- Incidentele investeringsruimte binnen opgebouwde reserves, met vooral ruimte binnen de algemene reserve als gevolg van het jaarrekeningoverschot 2025. Daarnaast hebben we nog diverse bestemmingsreserves waarvoor voor diverse doeleinden al geld gespaard is.

2. Financiële kaders en uitgangspunten

In het coalitieakkoord 'Met elkaar, aan de slag' is gekozen voor een solide financieel beleid in onzekere tijden. Onze ambitie is om een gemeente te zijn met toekomstgerichte en gezonde gemeentefinanciën. We voeren een solide financieel beleid, zijn realistisch en voorspelbaar. We gaan voor een zo laag mogelijke, maar realistische lastendruk voor onze inwoners en zijn terughoudend met het verhogen hiervan.

Tegen deze achtergrond gelden de volgende algemene financiële kaders en uitgangspunten:

- Onze begrotingen zijn meerjarig sluitend. Structurele kosten betalen we met structurele opbrengsten. We maken verantwoorde keuzes en schuiven lasten niet door naar later.
- Ons financieel beleid blijven we gedegen en solide vormgeven. We gaan uit van een geaccepteerd tekort van € 3 miljoen, zijnde de tekorten op jeugdzorg waarvan we uitgaan dat deze extra gefinancierd gaan worden door het Rijk vanaf 2028.
- Nieuw beleid wordt integraal afgewogen bij de vaststelling van de begroting. Het politieke debat over de inhoud wordt vooral integraal gevoerd bij de kadernota in het voorjaar. Voor deze programmabegroting is er géén c.q. nauwelijks ruimte voor nieuwe wensen (nieuw beleid). Nieuwe wensen moeten in principe binnen bestaande budgetten gerealiseerd worden en er is alleen financiële ruimte voor grote prioriteiten waarvan we inschatten dat deze van groot belang voor de ontwikkeling van onze stad c.q. van de organisatie.
- Als we extra financiële middelen beschikbaar hebben, zetten we die met voorrang in op het realiseren van de gebiedsontwikkelingen en de economische ambities.
- We kijken extra kritisch naar ruimte in de begroting (begrotingsposten die in jaarrekeningen meerdere jaren niet volledig besteed zijn c.q. waarbij opbrengsten jaarlijks hoger zijn).
- We realiseren de in de strategische heroriëntatie 2025 vastgestelde ombuigingen. We monitoren en sturen bij waar nodig.
- De lastendruk houden we zo laag mogelijk en onder het landelijke gemiddelde. We verhogen deze in principe alleen met inflatie. Extra verhogingen voeren we alleen door als het echt nodig is en als deze duidelijk uitlegbaar zijn.
- We gaan uit van 100% kostendekkende heffingen. 'De gebruiker betaalt' is het uitgangspunt.

- We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering). Eventuele incidentele ruimte binnen de algemene reserve kunnen we inzetten om onze ambities uit het coalitieakkoord waar te maken.
- We kijken jaarlijks kritisch naar alle reserves. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met de programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.
- De reserve van het grondbedrijf is gekoppeld voor onze omvangrijke ruimtelijke opgaves (woningbouw, ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan). Daarbij merken we op dat de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf weer geleidelijk stijgt, maar dat door nieuwe woningbouwplannen ook het risicoprofiel stijgt en dat als gevolg hiervan deze reserve moet gaan stijgen. Dit betekent ook dat er de komende jaren er geen sprake meer zal kunnen zijn van een afroming ten behoeve van de algemene bedrijfsreserve.
- Een actieve lobby is van belang om cofinanciering te krijgen voor het realiseren van onze ambities. Dit geldt met name voor onze ruimtelijke ambities op het gebied van mobiliteit, wonen en energie en klimaat. We zetten actief in op het verkrijgen van provinciale, landelijke en Europese fondsen.
- We blijven lobbyen voor voldoende compensatie bij het Rijk voor onze taken en verantwoordelijkheden ('balans in taken en middelen voor gemeenten'). We krijgen steeds meer taken en regels toebedeeld vanuit het Rijk. Passende financiering is hiervoor nodig. Dit geldt nadrukkelijk voor jeugdhulp, maar ook voor opgaven rond energie, klimaat en woningbouw. Structurele taken vragen om structureel geld vanuit het Rijk.

Gemeentelijke belastingen en heffingen

De lokale lastendruk houden we zo laag mogelijk. We verhogen deze in principe alleen met inflatie. Extra verhogingen voeren we alleen door als het echt nodig is en als deze duidelijk uitlegbaar zijn. We blijven uitgaan van 100% kostendekking van tarieven en heffingen.

Voor het jaar 2027 kiezen we voor:

- OZB stijging van 3,2%. Dit betreft de reguliere verwachte inflatiestijging over 2027. Het CPB presenteert regelmatig cijfers over prijsontwikkeling. Uitgangspunt voor ons zijn de cijfers van het Centraal Planbureau afkomstig uit het centraal economisch plan. Dit is de systematiek die we al jaren gebruiken en dus bestendig beleid. Deze cijfers zijn ook opgenomen in de meicirculaire.
Uit de gepresenteerde cijfers kiezen we specifieke cijfers die betrekking hebben op de overheid. Deze inflatiecijfers sluiten het beste aan met de loon- en prijsontwikkeling waarmee we als gemeente te maken krijgen. Hierdoor is er een goede koppeling tussen de kosten- en opbrengstontwikkeling.
- Kostendekkende tarieven voor afval en riolering.

In de Atlas van de lokale lasten heeft het COELO voor 2025 en 2026 het volgende beeld berekend:

Lastendruk standaardwoning	2025		2026	
	Oss	Landelijk	Oss	Landelijk
Onroerende zaakbelastingen	€ 461	€ 453	€ 464	€ 470
Afvalstoffenheffing	€ 333	€ 364	€ 385	€ 381
Rioolheffing	€ 178	€ 235	€ 178	€ 245
Totaal	€ 972	€ 1.052	€ 1.027	€ 1.096

De gemiddelde koopwoning is volgens het COELO in 2025 gestegen met 10,9% (landelijk 10,8%). De gemiddelde waarde van een koopwoning bedraagt daarmee in 2026 € 507.858. De lokale lastendruk ligt in 2026 € 69 onder het landelijke gemiddelde. Dit wordt vooral veroorzaakt door een lagere rioolheffing dan gemiddeld. De OZB ligt € 6 onder het landelijke gemiddelde.

Prijsontwikkeling

Het CPB verwacht in 2027 voor de overheidsuitgaven een prijsontwikkeling van 2,1% (prijs overheidsconsumptie netto materieel). Voor de loonontwikkeling gaan we uit van 4,25% (loonvoet sector overheid). Gezien de huidige ontwikkelingen in de wereld zit hierin een grote onzekerheid. In de jaarlijkse meicirculaire van het gemeentefonds krijgen gemeenten in principe geld voor de verwachte loon- en prijsontwikkeling. Vanuit de meicirculaire zetten we daarom de noodzakelijke bedragen apart om loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen.

Gesubsidieerde instellingen

Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor budgetsubsidies wordt voor de compensatie van loonstijging uitgegaan van de specifieke CAO-ontwikkelingen per sector en voor de compensatie van prijsstijging wordt uitgegaan van een inflatie van 2,1% (% overheidsconsumptie netto materieel 2027). Bij de overige subsidies zoals professionele instellingen zonder budgetovereenkomst en niet-professionele organisaties wordt ook dit percentage van 2,1% voor prijscompensatie gehanteerd.

Post onvoorzien

In de begroting hebben we een jaarlijkse post onvoorzien van € 200.000 opgenomen. Dit bedrag kan door het college gedurende het jaar ingezet worden voor incidentele tegenvallers. Criteria daarvoor zijn:

- onuitstelbaar
- onvermijdbaar
- onvoorzienbaar

De verantwoording van de inzet van deze post nemen we op in de reguliere planning- en controldocumenten.

3. Nadere toelichting huidige financiële positie

Het financieel beeld wordt bepaald door:

- De meerjarenraming van de programmabegroting 2026-2029;
- De uitkomsten van de meicirculaire 2026;
- Autonome ontwikkelingen vanuit de eerste financiële tussenrapportage over 2026 (met focus op doorwerking vanuit de jaarrekening);
- Autonome ontwikkelingen die pas bij het maken van de programmabegroting 2027-2030 bekend zijn;
- De uitkomsten van de septembercirculaire 2026.

In de volgende tabel hebben we de uitkomsten samengevat.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten

- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Programmabegroting 2026-2029	-2.229	-2.489	3.683	2.989	3.005
Eerste financiële tussenrapportage 2026	3.248	1.197	627	360	304
Meicirculaire 2026	1.716	1.063	715	747	-3.953
Financieel kader	2.735	-229	5.025	4.096	-644

Toelichting op de tabel:

Programmabegroting 2026-2029

Het beginsaldo van deze rapportage is het saldo van de programmabegroting 2026-2029. In deze programmabegroting presenteerden we de volgende saldi:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten

- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo programmabegroting	-2.229	-2.489	3.683	2.989

We presenteerden een begroting voor het jaar 2026 met een overschot van circa € 2,2 miljoen. Ook het jaar 2027 heeft een positief saldo van € 2,5 miljoen, met name door een incidentele vrijval vanuit de reserve Opvang Vluchtelingen.

Het ravijnjaar schuift door naar 2028. Dit zien we dan ook terug in de saldi voor 2028 en volgende jaren. Deze saldi zijn negatief en sluiten aan bij het geaccepteerde tekort over jeugdzorg zoals vastgesteld bij de kadernota 2026 (structureel € 3 miljoen vanaf 2029). Het geaccepteerde tekort is het bedrag wat we minimaal verwachten vanuit het Rijk als extra structurele compensatie voor de kosten van jeugdzorg.

Voor de jaren 2025 tot en met 2027 worden we "redelijk" gecompenseerd voor de stijgende kosten van jeugdzorg. Voor de jaren erna boekt het Rijk echter een stevige extra bezuiniging op jeugdzorg in en houdt het Rijk ook vast aan de bezuinigingen vanuit de hervormingsagenda. Deze bezuinigingen vanuit het Rijk zijn te ambitieus voor gemeenten. Daarnaast wordt er geen indexering van de kosten voor jeugdzorg toegepast, zoals de deskundigencommissie had aanbevolen. Tussen het Rijk en gemeenten is afgesproken dat de deskundigencommissie van Ark in het eerste kwartaal 2027 een uitspraak doet over de haalbaarheid van het financieel kader vanaf 2028. Vandaar dat we voor de jaren 2025-2027 een zo realistisch als mogelijke begroting hebben opgesteld voor jeugdzorg, maar dat we voor de jaren erna werken met een geaccepteerd tekort in de programmabegroting, zijnde de tekorten die we op jeugdzorg voorzien. Deze tekorten moeten naar onze mening gecompenseerd worden door het Rijk.

Om deze begroting voor 2026 sluitend te maken voerden we een ombuigingsoperatie door. In de kadernota presenteerden we de strategische heroriëntatie. In totaal tellen de ombuigingen op tot een bedrag van ruim € 10 miljoen in 2029, dit is inclusief de taakstelling op jeugd en Wmo.

Eerste financiële tussenrapportage 2026

Per saldo geven de uitkomsten van deze financiële tussenrapportage een fors nadeel van € 3,3 miljoen in 2026 en meerjarig een nadeel van € 0,4 miljoen. Dit maakt dat het structurele tekort oploopt naar € 3,3 miljoen (waarvan € 3 miljoen geaccepteerd tekort). Het structurele tekort wordt met name veroorzaakt door het niet realiseren van de bezuiniging op AZOSS.

De belangrijkste wijzigingen uit deze rapportage zijn:

- Hogere kosten van € 1,3 miljoen voor jeugdhulp in 2026. We nemen nu € 1,3 miljoen als extra nadeel op in 2026. Dit is gebaseerd op de jaarrekeningcijfers van 2025. Het gebruik van jeugdhulp is meer gestegen dan de 5% die we in de begroting geraamd hadden. Richting de programmabegroting 2027-2030 bekijken we hoe we met het mogelijke structurele tekort omgaan gekoppeld aan de inzichten uit de prognose die we in de zomer van 2026 maken.
- Een nadeel door het niet realiseren van de bezuiniging op AZOSS van jaarlijks € 342.000. Dit was gekoppeld aan een landelijke maatregel die niet door is gegaan.
- Een jaarlijks voordeel van € 113.000 door de actualisatie van de begroting voor het opvangen van vluchtelingen.
- Eenmalig hogere kosten voor de prijsindexatie van de noordelijke randweg van € 801.000.
- Hogere kosten gladheidsbestrijding van € 501.000

Meicirculaire 2026

Samengevat is de uitkomst van de meicirculaire als volgt:

	bedragen x € 1.000				
	+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten				
	- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten				
	2026	2027	2028	2029	2030
Meicirculaire 2026	-273.793	-282.700	-273.840	-270.257	-274.633
Septembercirculaire 2025	-273.424	-267.890	-260.348	-262.164	-262.164
Totale stijging	-369	-14.810	-13.492	-8.093	-12.469
Af te zonderen posten	2.085	15.873	14.207	8.840	8.517
Netto voordeel	1.716	1.063	715	747	-3.953

Conclusie:

De algemene uitkering stijgt in alle jaren. Wanneer we hiervan de noodzakelijke afzonderingen afhalen, ontstaat er voor het jaar 2027 een nadeel van € 1,1 miljoen. Praktisch betekent dit dat we de stijging van de algemene uitkering grotendeels nodig hebben om onze eigen loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen. Door nadelen in aantal belangrijke maatstaven binnen de algemene uitkering ontstaat er per saldo een nadeel. Ook de jaren 2028 en 2029 zijn nadelig (€ 0,7 miljoen jaarlijks). Door een verwachte stijging van het bruto binnenlands product (economische groei) is het jaar 2030 een stuk positiever ten opzichte van 2029. Dit betekent een voordeel van afgerond € 4 miljoen.

Belangrijkste ontwikkelingen:

De belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen binnen de algemene uitkering zijn:

- Hervreiding gemeentefonds per 2027

In 2022/2023 is er een hervreiding van het gemeentefonds geweest. Hierbij is het geld wat binnen het gemeentefonds verdeeld op basis van nieuwe en gewijzigde maatstaven. Dit leidde tot gemeenten die voordeel hadden, maar ook gemeenten die nadeel hiervan hadden. Daarbij is afgesproken dat het voor- en nadeel gefaseerd zou plaatsvinden met een groeipad, waarbij het voordeel is "afgetopt" op € 37,50 per inwoner. Onze gemeente was een voordeel gemeente waarbij we meer dan dit maximale voordeel hadden. Onze aftopping was afgerond € 1,3 miljoen jaarlijks. Dat wil zeggen dat we op basis van deze nieuwe verdeling eigenlijk recht hebben op deze € 1,3 miljoen maar dat we deze nog niet hebben ontvangen. Dit in afwachting op definitieve besluitvorming hierover. Landelijk is nu besloten om dit ingroeipad te bevriezen (we krijgen het geld dus nu nog niet), dit in afwachting op de totale hervreiding van het gemeentefonds.

Naast bevriezen zou dit ingroeipad wel geïndexeerd worden. Dit zou voor onze gemeente een voordeel betekenen. Dit voordeel is echter nog niet opgenomen in de meicirculaire omdat ze landelijk het nog niet eens zijn over de wijze waarop dit moment plaatsvinden. In de zomer is de verwachting dat dit alsnog plaatsvinden en we gaan er daarom ook vanuit dat in de septembercirculaire hier nog een voordeel zichtbaar zal zijn.

- **Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo**

Landelijk is in de Voorjaarsnota 2023 besloten dat het abonnementstarief in de Wmo 2015 wordt afgeschaft en dat in de plaats daarvan de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo wordt ingevoerd. De invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo 2015 was ingeboekt per 1 januari 2027. Dit blijkt landelijk echter niet haalbaar en schuift door naar 1 januari 2028. Daarom ontvangen we voor 2027 eenmalig € 1,2 miljoen extra omdat deze besparing al was doorgevoerd. Dit betekent dat we onze Wmo budgetten ook hierop moeten aanpassen.

- **Huishoudelijke hulp uit Wmo met vangnet**

In het coalitieakkoord van het kabinet Jetten staat dat huishoudelijke hulp uit de Wmo gehaald wordt en dat mensen die dat kunnen, zelf gaan betalen voor hun huishoudelijke hulp. Huishoudelijke hulp wordt dan als maatwerkvoorziening binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) geschrapt met ingang van 1 januari 2029 (€ 1,4 miljard). Dit betekent een korting binnen de algemene uitkering van circa € 7,5 miljoen. Onze eigen budgetten worden hiermee dan ook verlaagd. Voor de mensen die niet zelf hulp kunnen regelen, blijft de gemeente daarin voorzien. Hiervoor wordt dan weer geld toegevoegd in de algemene uitkering en dit is een bedrag van circa € 2,3 miljoen. Per saldo een verlaging van onze Wmo budgetten voor huishoudelijke hulp van € 5,2 miljoen.

- **Jeugdzorg**

Voor jeugdzorg zijn in de meicirculaire geen nieuwe ontwikkelingen. Dit betekent dat de huidige situatie blijft zoals deze is (en al is verwerkt in onze begroting). In het kort:

- We hebben voor 2026 en 2027 incidentele extra middelen voor jeugdzorg ontvangen.
- Er zijn extra kortingen doorgevoerd op basis van de hervormingsagenda en een extra besparing doorgevoerd door sturen op trajectduur.
- Vanaf 2028 structureel € 1,4 miljoen minder voor jeugdzorg door invoering eigen bijdrage.
- Landelijke afspraak is dat de deskundigencommissie van Ark in het eerste kwartaal 2027 een uitspraak doet over de haalbaarheid van het financieel kader vanaf 2028.

4. Incidentele begrotingsruimte

De incidentele begrotingsruimte wordt vooral bepaald door de ruimte binnen de algemene reserve en de ruimte binnen de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf.

Algemene reserve

De omvang van de algemene reserve is op dit moment hoger dan de minimale omvang. De algemene reserve is begin 2026 € 39 miljoen. De komende jaren verwachten we hier nog € 1,1 miljoen uit te besteden. In het kader van de strategische heroriëntatie zetten we 10% van het surplus van de algemene reserve in als structurele dekking. Dit betekent dat we vanaf 2028 tien jaar lang een bedrag van € 560.000 inzetten ten gunste van de reguliere begroting. In totaal zetten we hierdoor € 5,6 miljoen in.

De reserve is afgerond € 4,8 miljoen boven de norm, dit is de vrije ruimte.

Reserves grondbedrijf

De volgende "belangrijke" reserves zijn beschikbaar:

Bedragen * € 1.000	
Omschrijving	1 januari 2026
Algemene bedrijfsreserve	13.979
Reserve strategische aankopen	5.950
Reserve binnenstedelijke transformaties	18.643

Het saldo van de algemene bedrijfsreserve (ABR) ligt onder de minimale norm (€ 23,7 miljoen). Dit betekent dat de huidige hoogte van de ABR lager is dan deze minimale omvang. Dit betekent dat er de komende jaren geen sprake meer kan zijn van afrotingen. Deze situatie moet overigens wel gezien worden in relatie tot andere beschikbare reserves binnen het grondbedrijf. De reserve binnenstedelijke transformaties is namelijk bedoeld om onrendabele investeringen af te kunnen dekken en vormt daarmee ook een buffer.

Overige reserves

We hebben ook diverse bestemmingsreserves waar in principe nog bestedingsmogelijkheden zijn. In bijlage hebben we een overzicht van de grootste bestemmingsreserves opgenomen. Deze reserves geven een beeld van de incidentele investeringsruimte in de komende jaren.

Bijlage 1: Meicirculaire 2026

Samenvatting

Samengevat is de uitkomst van de meicirculaire als volgt:

	bedragen x € 1.000				
	+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten				
	- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten				
	2026	2027	2028	2029	2030
Meicirculaire 2026	-273.793	-282.700	-273.840	-270.257	-274.633
Septembecirculaire 2025	-273.424	-267.890	-260.348	-262.164	-262.164
Totale stijging	-369	-14.810	-13.492	-8.093	-12.469
Af te zonderen posten	2.085	15.873	14.207	8.840	8.517
Netto voordeel	1.716	1.063	715	747	-3.953

Conclusie:

De algemene uitkering stijgt in alle jaren. Wanneer we hiervan de noodzakelijke afzonderingen afhalen, ontstaat er voor het jaar 2027 een nadeel van € 1,1 miljoen. Praktisch betekent dit dat we de stijging van de algemene uitkering grotendeels nodig hebben om onze eigen loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen. Door nadelen in aantal belangrijke maatstaven binnen de algemene uitkering ontstaat er per saldo een nadeel. Ook de jaren 2028 en 2029 zijn nadelig (€ 0,7 miljoen jaarlijks). Door een verwachte stijging van het bruto binnenlands product (economische groei) is het jaar 2030 een stuk positiever ten opzichte van 2029. Dit betekent een voordeel van afgerond € 4 miljoen.

Belangrijkste ontwikkelingen:

De belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen binnen de algemene uitkering zijn:

- Herverdeling gemeentefonds per 2027

In 2022/2023 is er een herverdeling van het gemeentefonds geweest. Hierbij is het geld wat binnen het gemeentefonds verdeeld op basis van nieuwe en gewijzigde maatstaven. Dit leidde tot gemeenten die voordeel hadden, maar ook gemeenten die nadeel hiervan hadden. Daarbij is afgesproken dat het voor- en nadeel gefaseerd zou plaatsvinden met een groeipad, waarbij het voordeel is "afgetopt" op € 37,50 per inwoner. Onze gemeente was een voordeel gemeente waarbij we meer dan dit maximale voordeel hadden. Onze aftopping was afgerond € 1,3 miljoen jaarlijks. Dat wil zeggen dat we op basis van deze nieuwe verdeling eigenlijk recht hebben op deze € 1,3 miljoen maar dat we deze nog niet hebben ontvangen. Dit in afwachting op definitieve besluitvorming hierover. Landelijk is nu besloten om dit ingroeipad te bevriezen (we krijgen het geld dus nu nog niet), dit in afwachting op de totale herverdeling van het gemeentefonds. Naast bevriezen zou dit ingroeipad wel geïndexeerd worden. Dit zou voor onze gemeente een voordeel betekenen. Dit voordeel is echter nog niet opgenomen in de meicirculaire omdat ze landelijk het nog niet eens zijn over de wijze waarop dit moment plaatsvinden. In de zomer is de verwachting dat dit alsnog plaatsvinden en we gaan er daarom ook vanuit dat in de septembecirculaire hier nog een voordeel zichtbaar zal zijn.

- Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo

Landelijk is in de Voorjaarsnota 2023 besloten dat het abonnementstarief in de Wmo 2015 wordt afgeschaft en dat in de plaats daarvan de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo wordt ingevoerd. De invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo 2015 was ingeboekt per 1 januari 2027. Dit blijkt landelijk echter niet haalbaar en schuift door naar 1 januari 2028. Daarom ontvangen we voor 2027 eenmalig € 1,2 miljoen extra omdat deze besparing al was doorgevoerd. Dit betekent dat we onze Wmo budgetten ook hierop moeten aanpassen.

- Huishoudelijke hulp uit Wmo met vangnet

In het coalitieakkoord van het kabinet Jetten staat dat huishoudelijke hulp uit de Wmo gehaald wordt en dat mensen die dat kunnen, zelf gaan betalen voor hun huishoudelijke hulp. Huishoudelijke hulp wordt dan als maatwerkvoorziening binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) geschrapt met ingang van 1 januari 2029 (€ 1,4 miljard). Dit betekent een korting binnen de algemene uitkering van circa € 7,5 miljoen. Onze eigen budgetten worden hiermee dan ook verlaagd.

Voor de mensen die niet zelf hulp kunnen regelen, blijft de gemeente daarin voorzien. Hiervoor wordt dan weer geld toegevoegd in de algemene uitkering en dit is een bedrag van circa € 2,3 miljoen.

Per saldo een verlaging van onze Wmo budgetten voor huishoudelijke hulp van € 5,2 miljoen.

- Jeugdzorg

Voor jeugdzorg zijn in de meicirculaire geen nieuwe ontwikkelingen. Dit betekent dat de huidige situatie blijft zoals deze is (en al is verwerkt in onze begroting). In het kort:

- We hebben voor 2026 en 2027 incidentele extra middelen voor jeugdzorg ontvangen.
- Er zijn extra kortingen doorgevoerd op basis van de hervormingsagenda en een extra besparing doorgevoerd door sturen op trajectduur.
- Vanaf 2028 structureel € 1,4 miljoen minder voor jeugdzorg door invoering eigen bijdrage.
- Landelijke afspraak is dat de deskundigencommissie van Ark in het eerste kwartaal 2027 een uitspraak doet over de haalbaarheid van het financieel kader vanaf 2028.

Analyse meicirculaire 2026

De belangrijkste verklaringen van de stijging van de algemene uitkering zijn:

bedragen x € 1.000

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten

- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

Belangrijkste verklaringen	2026	2027	2028	2029	2030
Stijging accres	-980	-10.966	-11.551	-11.799	-16.805
Herverdeling gemeentefonds per 2027	0	0	0	0	0
Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo	0	-1.217	0	0	0
Huishoudelijke hulp uit Wmo	0	0	0	7.430	7.595
Vangnetregeling Wmo huishoudelijke hulp	0	0	0	-2.218	-2.267
Afrekening ruimte BTW compensatiefonds	1.217	73	73	73	73
Indexatie Wmo demografie	0	0	0	0	-374
Kinderopvang pleegouders	-54	-54	0	0	0
Wet handhaving sociale zekerheid	-33	-9	-9	-10	-10
Loon- en prijsbijstelling sociaal domein	-1.382	-1.037	-671	-521	73
Uitvoeringskosten klimaat- en energiebeleid	-112	-2.976	-2.976	-2.976	-2.976
Alleenverdienersproblematiek	-228	0	0	0	0
Ondersteuning lokale energiehulp	-93	0	0	0	0
Aanpak problematische schulden	-116	0	0	0	0
Re-integratie dienstverlening gericht op jongeren	-51	-51	-51	-51	-63
Ondersteuning lokale politieke partijen	-27	0	0	0	0
Overige ontwikkelingen	1.087	1.411	1.648	1.928	2.241
Overige posten	403	16	45	51	45
Totale stijging	-369	-14.810	-13.492	-8.093	-12.469

Aanvullende toelichting

Reservering voor loon- en prijsstijgingen (accres)

Het accres stijgt met de inflatie (BBP). Het gemeentefonds volgt de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product (BBP). Via het accres en de overige ontwikkelingen moeten we ruimte creëren om de loon- en prijsstijgingen voor het jaar 2026 op te kunnen vangen. Het accres is iets hoger omdat de verwachte inflatie hoger is dan eerder ingeschat. We zetten geld apart om loon- en prijsstijgingen te kunnen betalen, vanaf 2027 gaat het om € 10,5 miljoen extra. Gezien de huidige ontwikkelingen in de wereld is het erg lastig in te schatten wat de inflatie in 2027 gaat doen. Dit is voor komende begroting nog een grote risicopost. In deze stelpost hebben we rekening gehouden met onder andere:

- een loonstijging voor 2027 op basis van verwachte loonvoet sector overheid (er is nog geen CAO voor 2027) van 4,25%;
- een stijging in het sociaal domein (jeugd, Wmo, maatschappelijke opvang) op basis van de OVA van circa 4% in 2027;
- een stijging van de kosten voor openbare ruimte, vastgoed en diverse investeringen;
- prijsstijgingen bij gemeenschappelijke regelingen en subsidies.

Herverdeling gemeentefonds per 2027

In 2022/2023 is er een herverdeling van het gemeentefonds geweest. Hierbij is het geld wat binnen het gemeentefonds verdeeld op basis van nieuwe en gewijzigde maatstaven. Dit leidde tot gemeenten die voordeel hadden, maar ook gemeenten die nadeel hiervan hadden. Daarbij is afgesproken dat het voor- en nadeel gefaseerd zou plaatsvinden met een groeipad, waarbij het voordeel is "afgetopt" op € 37,50 per inwoner. Onze gemeente was een voordeel gemeente waarbij we meer dan dit maximale voordeel hadden. Onze aftopping was afgerond € 1,3 miljoen jaarlijks. Dat wil zeggen dat we op basis van deze nieuwe verdeling eigenlijk recht hebben op deze € 1,3 miljoen maar dat we deze nog niet hebben ontvangen. Dit in afwachting op definitieve besluitvorming hierover. Landelijk is nu besloten om dit ingroeipad te bevriezen (we krijgen het geld dus nu nog niet), dit in afwachting op de totale herverdeling van het gemeentefonds. Naast bevriezen zou dit ingroeipad wel geïndexeerd worden. Dit zou voor onze gemeente een voordeel betekenen. Dit voordeel is echter nog niet opgenomen in de meicirculaire omdat ze landelijk het nog niet eens zijn over de wijze waarop dit moment plaatsvinden. In de zomer is de verwachting dat dit alsnog plaatsvinden en we gaan er daarom ook vanuit dat in de septembercirculaire hier nog een voordeel zichtbaar zal zijn.

Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo

Landelijk is in de Voorjaarsnota 2023 besloten dat het abonnementstarief in de Wmo 2015 wordt afgeschaft en dat in de plaats daarvan de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo wordt ingevoerd. De invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo 2015 was ingeboekt per 1 januari 2027. Dit blijkt landelijk echter niet haalbaar en schuift door naar 1 januari 2028. Daarom ontvangen we voor 2027 eenmalig € 1,2 miljoen extra omdat deze besparing al was doorgevoerd. Dit betekent dat we onze Wmo budgetten ook hierop moeten aanpassen.

Huishoudelijke hulp uit Wmo

In het coalitieakkoord van het kabinet Jetten staat dat huishoudelijke hulp uit de Wmo gehaald wordt en dat mensen die dat kunnen, zelf gaan betalen voor hun huishoudelijke hulp. Huishoudelijke hulp wordt dan als maatwerkvoorziening binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) geschrapt met ingang van 1 januari 2029 (€ 1,4 miljard). Dit betekent een korting binnen de algemene uitkering van circa € 7,5 miljoen. Onze eigen budgetten worden hiermee dan ook verlaagd.

Vangnetregeling Wmo huishoudelijke hulp

Voor de mensen die niet zelf hulp kunnen regelen, blijft de gemeente daarin voorzien. Hiervoor wordt dan weer geld toegevoegd in de algemene uitkering en dit is een bedrag van circa € 2,3 miljoen. Per saldo een verlaging van onze Wmo budgetten voor huishoudelijke hulp van € 5,2 miljoen.

Afrekening ruimte btw compensatiefonds

Gemeenten kunnen (voor een groot deel) kosten van btw declareren bij het btw compensatiefonds. Dit fonds heeft landelijk gezien een plafond. Wordt er minder gedeclareerd, dan wordt het verschil toegevoegd aan de algemene uitkering. Wordt er meer btw gedeclareerd dan wordt dit ten laste van de algemene uitkering gebracht. Gemeenten hebben in 2025 meer gedeclareerd dan verwacht. Dit betekent dat dit nadeel wordt verrekend met de algemene uitkering. Voor onze gemeente een nadeel van € 1,2 miljoen in 2026. Meerjarig sluiten we de raming aan bij provinciale voorschriften (maximaal de uitkering die in 2025 daadwerkelijk heeft plaatsgevonden).

Indexatie Wmo demografie

Er is een jaarlijkse indexatie opgenomen voor stijgende zorgkosten binnen de Wmo. Meerjarig is dit al verwerkt in onze begroting. We ontvangen nu ook voor 2030 een bedrag van € 374.000 extra. Dit voegen we toe aan onze eigen Wmo budgetten. We krijgen dit geld in verband met een nog uit te werken alternatieve financieringsvorm van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), die beter rekening houdt met de kostenontwikkeling in de Wmo en demografische ontwikkelingen/ vergrijzing.

Kinderopvang pleegouders

Voor 2026 en 2027 ontvangen we € 54.000 voor kinderopvang pleegouders. Dit betreft een bijdrage voor de kosten die pleegouders maken voor kinderopvang en buitenschoolse opvang van hun pleegkinderen.

Wet handhaving sociale zekerheid

We ontvangen € 33.000 in 2026 en vervolgens jaarlijks € 10.000 voor de wet handhaving sociale zekerheid. Het wetsvoorstel handhaving sociale zekerheid treedt per 1 januari 2027 in werking. De gevolgen voor de uitvoering voor gemeenten zijn inzichtelijk gemaakt. We ontvangen een bijdrage in de uitvoeringskosten van deze nieuwe wet.

Loon- en prijsbijstelling sociaal domein

Voor een aantal onderdelen krijgen we specifieke loon- en prijsbijstelling voor jaar 2026. We voegen deze toe aan onze budgetten.

- Beschermd wonen: structureel € 782.000 vanaf 2026.
- Participatie: jaarlijks circa € 0,6 miljoen vanaf 2026. Daarnaast wordt het participatiebudget (WSW) landelijk in 2030 ten opzichte van 2029 gekort. Dit betekent dat meerjarig het totale budget (inclusief prijsinflatie) toch daalt met per saldo € 0,8 miljoen in 2030.
- Maatschappelijke opvang: betreft een beperkte actualisering van de verdeling van de landelijke gelden (€ 4.000).

Uitvoeringskosten klimaat- en energiebeleid

We ontvangen voor 2027 definitief een bedrag van € 2,9 miljoen voor uitvoeringskosten van klimaat- en energiebeleid. We hebben deze inkomsten structureel geraamd tot en met 2030. We voegen dit geld toe aan de budgetten voor klimaat en energie.

Alleenverdienersproblematiek

We ontvangen in 2026 een bedrag van € 228.000. Op basis van de Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek verstrekken gemeenten in de periode 2025-2027 een vaste tegemoetkoming aan alleenverdiener- huishoudens die door een ongunstige samenloop van regelingen te weinig toeslagen ontvangen en hierdoor een inkomen onder het bestaansminimum hebben. We ontvangen hiervoor voor 2026 een bedrag van € 189.000 en een aanvulling over de jaren 2023-2024 van € 39.000. Deze afrekening is gebaseerd op een analyse vanuit de belastingdienst over het aantal rechthebbende huishoudens.

Ondersteuning lokale energiehulp

We ontvangen in 2026 een bedrag van € 93.000. Doel hiervan is om gemeenten de mogelijkheid te bieden om de bestaande lokale aanpak van energiarmoede te intensiveren.

Aanpak problematische schulden

We ontvangen in 2026 een bedrag van € 116.000. Het kabinet heeft een pakket aan maatregelen ingevoerd om problematische schulden fundamenteel aan te pakken. In 2026 wordt beoogd bestuurlijke afspraken te tekenen tussen alle branches van vastelastpartners, Divosa, Nederlandse Vereniging voor Veiligheidskunde (NVVK) en de VNG en het ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid (SZW). Deze afspraken volgen op de positieve wetsevaluatie van vroegsignalering in 2025 en hebben tot doel om de vroegsignalering van schuldenproblematiek een impuls te geven. Partijen voeren tot en met 2029 verbetermaatregelen door met als doel om het bereik van de doelgroep te verdubbelen en de ongewenste uitval van de deelnemende doelgroep te halveren.

Re-integratie dienstverlening gericht op jongeren

We ontvangen vanaf 2026 een bedrag van jaarlijks € 51.000. Dit geld is bedoeld voor de arbeidsinschakeling van jongeren tot 27 jaar.

Ondersteuning lokale politieke partijen

We ontvangen in 2026 een bedrag van € 27.000. Er komt een wetsvoorstel Wet op de politieke partijen (Wpp). Omdat deze wet nog niet in werking is getreden, ontvangen we nu dit bedrag voor ondersteuning van lokale politieke partijen. Gemeenten worden zo in de gelegenheid gesteld om politieke partijen die een zetel hebben in de gemeenteraad te ondersteunen.

Overige ontwikkelingen

Binnen de overige ontwikkelingen treden diverse effecten op door onder andere:

- Aanpassing aantallen (eenheden) bij diverse maatstaven en aangepaste maatstaven
- Diverse overige mutaties.

Het grootste nadeel wordt veroorzaakt door de maatstaf "huishoudens met lage inkomens". Er is grote onzekerheid over de landelijke data die hierover beschikbaar zijn en de interpretatie hiervan.

Overige posten

Diverse overige posten zorgen voor beperkte mutaties. Belangrijke posten hierin zijn:

- Wet op de lijkbezorging: de inwerkingtreding van het wetsvoorstel van de modernisering van de Wet op de lijkbezorging (Wlb) was voorzien op 1 januari 2026. De invoering van deze wet is vertraagd en nu voorzien op 1 januari 2028. Invoeringsgelden schuiven daarom door van 2026 naar 2027 (€ 16.000).
- Armoedebestrijding kinderen: we ontvangen jaarlijks € 6.000 minder voor armoedebestrijding kinderen.
- Natuurbrandpreventie: we ontvangen € 6.000 voor 2027 en 2028 extra voor natuurbrandpreventie.
- Gemeentelijk antidiscriminatievoorziening: we ontvangen € 13.000 extra in 2027 voor deze voorziening.

Af te zonderen posten

De meicirculaire 2026 laat ten opzichte van de septembercirculaire 2025 voor alle jaren een stijging zien. Van deze bedragen moeten we diverse bedragen afzonderen voor specifieke onderwerpen. Afzonderen als we voor specifieke beleidsvelden extra geld krijgen, maar ook afzonderen in gevallen dat we gekort worden op specifieke beleidsvelden. Dit geeft het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000 - is voordeel, + is nadeel					
Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Meicirculaire 2026	-369	-14.810	-13.492	-8.093	-12.469
Af te zonderen posten					
Loon- en prijsstijging 2026	0	10.500	10.500	10.500	10.500
Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo	0	1.217	0	0	0
Huishoudelijke hulp uit Wmo	0	0	0	-7.430	-7.595
Vangnetregeling Wmo huishoudelijke hulp	0	0	0	2.218	2.267
Indexatie Wmo demografie	0	0	0	0	374
Kinderopvang pleegouders	54	54	0	0	0
Wet handhaving sociale zekerheid	33	9	9	10	10
Participatie	596	251	-115	-265	-859
Beschermde wonen	782	782	782	782	782
Maatschappelijke opvang	4	4	4	4	4
Uitvoeringskosten klimaat- en energiebeleid	112	2.976	2.976	2.976	2.976
Alleenverdienersproblematiek	228	0	0	0	0
Ondersteuning lokale energiehulp	93	0	0	0	0
Aanpak problematische schulden	116	0	0	0	0
Re-integratie dienstverlening gericht op jongeren	51	51	51	51	63
Ondersteuning lokale politieke partijen	27	0	0	0	0
Wet op de lijkbezorging	-17	16	0	0	0
Armoedebestrijding kinderen	0	-6	-6	-6	-6
Natuurbrandpreventie	6	6	6	0	0
Gemeentelijk antidiscriminatievoorziening	0	13	0	0	0
Totaal af te zonderen posten	2.085	15.873	14.207	8.840	8.517
Saldo meicirculaire	1.716	1.063	715	747	-3.953

Toelichting af te zonderen posten

Van de uitkomsten van de meicirculaire moeten we nog diverse bedragen apart zetten voor specifieke onderwerpen. Voor de toelichting van deze posten verwijzen we naar de eerdere analyse.

Bijlage 2: Overzicht reserves

Algemene reserve

De reserve is bestemd voor het opvangen van algemene risico's en fluctuaties in de rekeningresultaten. De norm voor de algemene reserve is 10% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van de meicirculaire 2026 is deze norm afgerond € 27,5 miljoen.

De vrij ruimte binnen de algemene reserve is afgerond € 5 miljoen.

Meerjarenbeeld op basis van bestaand beleid

						bedragen x € 1.000
Jaar	Saldo	Rente	Storting	Onttrekking	Saldo	
	1-jan	bijschrijven			31-dec	
2026	39.044	0	0	1.161	37.883	
2027	37.883	0	0	0	37.883	
2028	37.883	0	0	560	37.323	
2029	37.323	0	0	560	36.763	
2030	36.763	0	0	560	36.203	

Toelichting op het meerjarenbeeld

Aanpassing beginsaldo 2026

Het beginsaldo van 2026 van € 33,1 miljoen is verhoogd met de saldobestemming vanuit de jaarrekening 2025. Dit betrof een bedrag van € 5.976.000.

2026

De onttrekking van € 1.161.000 bestaat uit:

- Flex-woningen: € 411.000
- Box in box constructie Ontmoeten Oss Noord-West

2028 en verder

- 10 jaar lang wordt een onttrekking gedaan van € 560.000 ter dekking van de reguliere begroting. In totaal een bedrag van € 5,6 miljoen.

Overzicht bestemmingsreserves

In deze bijlage geven we een overzicht van de belangrijkste bestemmingsreserves. We geven inzicht in de omvang ervan en lichten toe waar ze voor bedoeld zijn (bedragen x € 1.000). We gebruiken hiervoor de stand 1 januari 2026, inclusief resultaatbestemming van de jaarrekening 2026.

Soort	Bestemmingsreserves	Toelichting	Saldo 1-1-2026
Bedrijfsvoering	Adviezen fiscaal gebied	Bedoeld voor het inschakelen van specialistische kennis op het gebied van fiscaliteit	73
	E-dienstverlening	Het programma dienstverlening richt zich met name op het uitzetten van een gezamenlijke koers naar betrouwbare, toegankelijke, inclusieve omnichannel dienstverlening aan inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden.	157
	ICT	Opvangen van incidentele ICT kosten, frictiekosten en voor innovatie en ontwikkeling	640
	Organisatieontwikkelingen	Afdekken van fricties in het kader van personele bezuinigingen en voor organisatie ontwikkelingen.	3.903
	Versterken gemeentelijke dienstverlening	Gelden voor versterking gemeentelijke dienstverlening n.a.v. Parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)	992
	Wachtgeld wethouders	Bedoeld om toekomstige financiële verplichtingen van de huidige wethouders op te kunnen vangen.	111
	WGA	Reserve voor WGA deel werknemers. Gebaseerd op oude afspraken met de OR	235
Totaal Bedrijfsvoering			6.111
Economie	Binnenhavens	Bestemd voor het ontwikkelen van de Osse binnenhaven tot hét multimodale goederenknooppunt van de regio Noordoost-Brabant.	7.556
	Economie	Voor het aanjagen van projecten op sociaaleconomisch terrein en de infrastructuur van Oss.	796
Totaal Economie			8.352
Egalisatie/ risicoreserve	Afvalstoffenheffing	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van afvalinzameling	2.815
	Budgetoverheveling		43
	Egalisatie reserve renteomslag	Opvangen van renteschommelingen.	3.950
	Egalisatie rioolbeheer	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van riolering.	772
	Parkeren	Opvangen van fluctuaties in de opbrengsten van betaald parkeren.	2.451
	Risico waardering lening wachtmeesters	Risicoreserve gekoppeld aan verstrekte geldleningen	0
	Risico's Heesch West	Ter dekking van de ontwikkeling van regionaal industrieterrein Heesch-West.	2.513
Totaal Egalisatie/ risicoreserve			12.544
Klimaat en Energie	Energietransitie	Doel is om investeringen te doen in het kader van de energietransitie en circulaire economie	1.798

Soort	Bestemmingsreserves	Toelichting	Saldo 1-1-2026
	Klimaatadaptatie	Gericht op het bouwen van robuuste ecosystemen. Ook zijn de middelen nodig om directe verlichting te creëren op hittegevoelige plaatsen en plaatsen met veel wateroverlast.	1.149
	Ontwikkeling windpark	Vorbereidingskosten voor ontwikkeling windpark	608
Totaal Klimaat en Energie			3.555
Maatschappelijke voorzieningen	Integraal voorzieningen beleid	Voor de realisatie van de IVB-doelstellingen	1.510
	Lievekamp	Vorbereiding (ver) nieuwbouw	1.835
	Rust Roest	Reservering deel aankoopsom voor exploitatiekosten	98
	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	Verduurzamen van ons maatschappelijk vastgoed.	1.749
Totaal Maatschappelijke voorzieningen			5.192
Openbare ruimte	Baggeren Haven	Reservering voor toekomstige kosten voor het baggeren van de haven	1.122
	Bodemsanering	Voor bodemonderzoek en bodemsaneringsprojecten.	319
	Geluid	Het verminderen van geluidsoverlast en het oplossen van knelpunten op het terrein van geluidshinder.	15
	Groenfonds landelijk gebied	Gericht op de versterking van het buitengebied.	2.392
	Integraal uitvoeringsprogramma (IUP)	Bestemd voor de uitvoering van projecten in de openbare ruimte (IUP-projecten).	8.774
	Meekoppelkansen dijkversterking Maas	Bedoeld voor het financieren van meekoppelkansen rondom de waterveiligheid van de Maas.	1.013
Totaal Openbare ruimte			13.635
Sociaal	Beschermde wonen	Aanpak van complexe casuïstiek in de regio.	24.321
	Kostenbeheersing sociaal domein	Voor investeringen ten behoeve van kostenbeheersing sociaal domein	2.000
	Dak- en thuisloosheid	Aanpak van dak- en thuisloosheid in de regio	1.475
	GALA & IZA	Besteding gelden voor integraal zorgakkoord en Gezond Actief Leven Akkoord	798
	Opvang Vluchtelingen	We reserveren overschot op de rijks gelden om huisvesting en zorg voor vluchtelingen duurzaam te organiseren.	27.224
	Bestaanszekerheid	Bestemd om mensen met een bijstandsuitkering met nieuwe dienstverleningen meer te laten meedoen in de maatschappij	1.607
	Wonen welzijn en zorg	Voor vernieuwingen (transformatie) in het domein van wonen, welzijn en zorg.	0
Totaal Sociaal			57.425

Soort	Bestemmingsreserves	Toelichting	Saldo 1-1-2026
Stadscentrum	Investeringsfonds Stadshart Oss	Doel is realisatie van de koers Stadshart Oss, gericht op majeure investeringen in stedelijke (vastgoed) ontwikkelingen	4.415
	Walkwartier en omgeving	De middelen in deze reserve zijn geoormerkt voor activiteiten in het centrum, centrumontsluiting, de revitalisering van De Wal en omgeving	1.978
Totaal Stadscentrum			6.393
Wonen & Mobiliteit	Beheerkosten starterslening	De reserve is gevormd voor de dekking van de beheerkosten en risico's van de startersleningen.	751
	Binnenstedelijke transformaties	Voor het afdekking van onrendabele toppen van binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen.	18.643
	Bovenwijkse voorzieningen	Sporen voor de ambities op het gebied van de bovenwijkse voorzieningen. De ambities op dit gebied zijn het "mobiliteitsplan in voorbereiding", fase 3 van de Noordelijke Randweg en een ontsluitingsweg Oss West.	16.742
	Maasveren	Bedoeld voor extra financiële steun aan stichting Maasveren	225
	Mobiliteit	Treffen van mobiliteitsmaatregelen op basis van het investeringsprogramma mobiliteit (MIPMO).	25.914
	Omgevingswet	Implementatie van de omgevingsvisie en-wet.	3.606
	Schadewijk	Extra investeren in Schadewijk en daarmee een gezond en goed leefklimaat realiseren.	1060
	Strategische aankopen voor uitbreidingslocaties	Bestemd om komende jaren actief grondbeleid te kunnen voeren	5.950
	Verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving	Op basis van de nota kostenverhaal betalen projecten waarbij nieuw vastgoed wordt ontwikkeld een bijdrage voor bovenwijkse netwerkvoorziening.	9.101
	Woonwagens	Bestemd voor kosten voor woonwagens.	501
Totaal Wonen & Mobiliteit			82.493
Eindtotaal			195.700

Bijlage 3: Programma indeling

In deze nieuwe bestuursperiode stellen we voor om een nieuwe programma indeling te hanteren. In deze kaderbrief presenteren we de programma indeling. In de programmabegroting voegen we hier ook de onderverdeling in producten aan toe.

De voorgestelde programma indeling is als volgt:

1. Welzijn en zorg
2. Werk, inkomen en onderwijs
3. Ontmoeten, sport, cultuur en gezondheid
4. Stadsontwikkeling, wonen en mobiliteit
5. Economie
6. Energie, klimaat en openbare ruimte
7. Veilige omgeving
8. Bestuur en organisatie
9. Financieel beleid

Bijlage 4: Uitwerking risico's en ontwikkelingen

We zien de volgende belangrijke risico's en ontwikkelingen:

- A. Ontwikkelingen algemene uitkering
- B. Het realiseren van de vastgestelde ombuigingsvoorstellen
- C. Kostenbeheersing jeugd en van Ark 2
- D. Kostenbeheersing Wmo
- E. Ontwikkelingen IZA/GALA
- F. Investerings onderwijshuisvesting
- G. Realisatie nieuw theater
- H. Realisatie nieuw zwembad
- I. Energie en klimaatopgave
- J. Verstedelijkingsopgave en mobiliteit
- K. Grondbedrijf
- L. Financiering (rente)

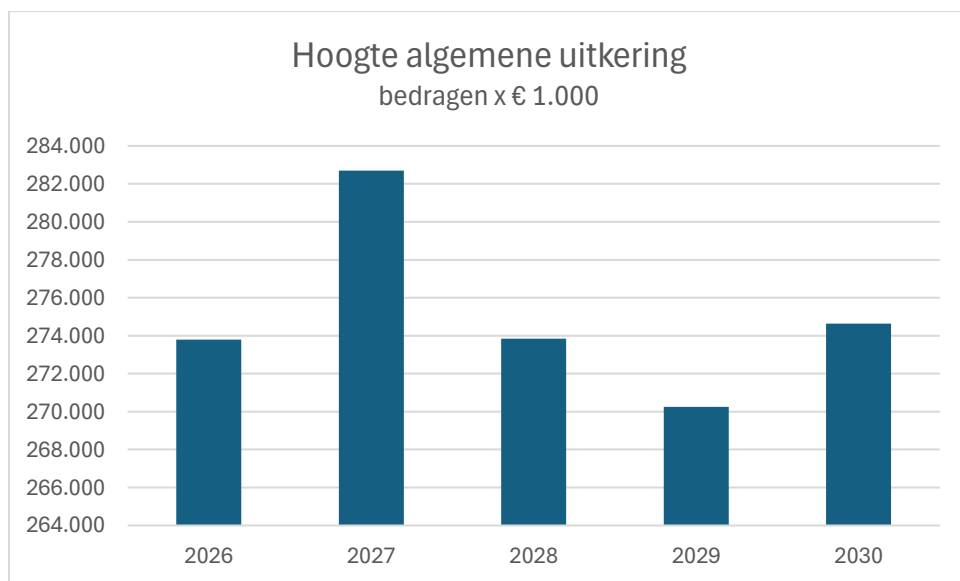
A. Ontwikkeling Algemene uitkering

Omschrijving

De algemene uitkering is het geld wat we krijgen vanuit het Rijk voor de uitvoering van onze taken. In 2026 is dit een bedrag van € 274 miljoen. Dit is ongeveer 60% van de totale opbrengsten. We zijn dus voor het merendeel van de financiële ruimte in onze begroting afhankelijk van de ontwikkelingen van deze algemene uitkering. In zijn algemeenheid zien we dat de voorspelbaarheid van deze algemene uitkering door landelijke ontwikkelingen beperkt is en dat er sprake is van schommelingen. Daarnaast zien we dat het Rijk de laatste jaren vaker kiest voor incidentele oplossing van knelpunten, dit zorgt mede voor de schommelingen. Dit maakt het sturen op een langere termijn financiële koers voor ons lastiger.

Welke budgetten zijn beschikbaar?

De algemene uitkering ontwikkelt zich op basis van de huidige meerjarenbegroting als volgt:

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

- Ontwikkeling budget voor Jeugdzorg: voor de jaren 2026 en 2027 hebben we incidenteel circa € 2,7 miljoen per jaar extra ontvangen. Deze extra bedragen hebben we ontvangen omdat de te realiseren besparingen uit de hervormingsagenda Jeugd zijn uitgesteld. Voor de jaren daarna blijft de hervormingsagenda nog leidend en is dus het financieel kader onzeker. Bovenop deze € 2,7 miljoen heeft het Rijk de taakstelling binnen jeugd verhoogd met circa € 3,4 miljoen vanaf 2028. Dit is ook verwerkt in onze begroting. Deze hogere taakstelling komt doordat het Rijk ervoor gekozen heeft om de bezuinigingsopdracht vanuit de hervormingsagenda te indexeren. Hiermee zijn we het uiteraard niet eens. Er is landelijk afgesproken dat de commissie van Ark 2 in het eerste kwartaal van 2027 een uitspraak doet over de haalbaarheid van het financieel kader voor jeugd vanaf 2028. Dit maakt het financieel kader erg onzeker. Voor de raming van jeugdzorg en de budgetten verwijzen we naar "*Kostenbeheersing jeugd en van Ark 2*".
- Ontwikkeling accres: de ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. Het volumedeel van het accres wordt gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP). Het jaarlijkse indexatie-deel is gebaseerd op het BBP van het lopende jaar. We zien echter dat de komende jaren de werkelijke inflatie hoger zal zijn dan het gemiddelde van BBP. Dus we krijgen de komende jaren waarschijnlijk te weinig middelen voor het opvangen van onze loon- en prijsstijgingen.
- Mogelijke aparte financiering en indexatie Wmo voor stijgende zorgkosten: de verwachting is dat in de toekomst een (nader te bepalen) deel van de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Het streven was dat er met ingang van 2026 nadere afspraken zouden zijn. Dit is landelijk niet gerealiseerd. Wanneer dit wel gerealiseerd wordt en wat hiervan de effecten zijn, is op dit moment niet in te schatten.
- Per 1 januari 2023 heeft er een herverdeling van het gemeentefonds plaatsgevonden. Dit was nodig omdat de verdeling van het rijksgeld over de gemeenten in de loop der jaren was scheefgegroeid. De uitkomsten van de herverdeling waren voor onze gemeente positief. Ons totale voordeel was circa € 51 per inwoner. We ontvingen na het ingroeipad € 37,50 per inwoner extra. Dit was een bedrag van ongeveer jaarlijks € 3,5 miljoen. We hebben theoretisch gezien dus nog recht op € 1,3 miljoen extra. In 2026 komt er een evaluatie van de huidige verdeling van het gemeentefonds. Wat hiervan de effecten zijn, is op dit moment niet in te schatten. Blijft de verdeling grotendeels gelijk kan dit een mogelijk voordeel voor onze gemeente betekenen.
- Opschoonactie voor specifieke uitkeringen: het aantal specifieke uitkeringen is de laatste jaren fors gestegen. Dit leidt tot extra verantwoordings- en controlekosten bij gemeenten. Afgesproken is dat er een opschoonactie gaat plaatsvinden inclusief een aangekondigde taakstelling van 10%. Tot nu toe is de beleidslijn dat deze korting doorgelegd wordt binnen de betreffende regeling (en dus dat er minder geld is voor de uitvoering van de regeling).

B. Het realiseren van de vastgestelde ombuigingsvoorstellen

Omschrijving

In programmabegroting 2026-2029 zijn de ombuigingsvoorstellen vanuit de strategische heroriëntatie verwerkt. In de strategische heroriëntatie zijn ombuigingsvoorstellen opgesteld waarna, op basis van een inhoudelijk kader, bepaald is welke ombuigingen doorgevoerd worden en welke niet. Het gaat om een bedrag van in totaal ruim € 10 miljoen. Dit is inclusief de financiële vertaling hebben gemaakt van de minder- meerkosten op het gebied van Jeugdzorg (taakstellende bezuiniging van € 4 miljoen) en Wmo individuele begeleiding (€ 0,9 miljoen). De taakstellingen voor jeugdzorg en Wmo lichten we toe in aparte ontwikkelingen/risico's.

De volgende ombuigingen zijn per programma opgenomen:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten

- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Programma	2025	2026	2027	2028	2029
1. Welzijn en Zorg	-53	-99	-2.167	-4.344	-5.307
2. Werk, Inkomen en Onderwijs	-110	-105	-448	-521	-567
3. Ontmoeten, sport en cultuur	-357	-557	-620	-1.010	-1.010
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	-144	-247	-317	-317	-317
5. Economie	0	0	0	0	0
6. Stadscentrum	0	0	0	0	0
7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	-2	4.998	-232	-272	-272
8. Veilige omgeving	0	0	0	0	0
9. Besturen in verandering van tijden	134	-280	-741	-1.205	-1.205
10. Financieel beleid	0	-975	-960	-1.870	-1.870
Eindtotaal	-532	2.735	-5.485	-9.538	-10.548

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Alle voorstellen zijn financieel verwerkt in de begroting. Uitvoering en realisatie vindt verspreid over de komende jaren plaats, gebaseerd om het jaar van ingang van de maatregel. Voor een deel van de maatregelen geldt dat ze door ze te verken in de begroting, ze al meteen gerealiseerd zijn. Voor andere maatregelen geldt dat ze nog verder uitgewerkt en uitgevoerd moeten gaan worden. Hoewel we inzetten op het volledig realiseren van alle maatregelen, bestaat het risico dat niet alle maatregelen uitgevoerd kunnen worden, of niet het volledige bedrag gerealiseerd kan worden.

Belangrijke, risicovollere posten hierbij zijn:

- Kostenbeheersing jeugd (zie apart onderdeel): € 4 miljoen
- Minder meerkosten Wmo (zie apart onderdeel): € 0,9 miljoen
- Stoppen met de specialistische ontmoetingsfunctie: € 214.000
- Bijzondere bijstand: inboeken verlaging eigen risico AZOSS (afhankelijk van landelijk beleid): € 342.000. Gezien landelijke ontwikkeling lijkt kans dat deze bezuiniging gerealiseerd gaat worden erg klein.
- Algemene bezuiniging op subsidies 1% (gekoppeld aan het nieuwe subsidiebeleid): € 250.000
- Integraal digitaliseren (besparen door te investeren in digitalisering): € 500.000
- Voordeel hogere doorbelasting aan de regio: € 439.000. Realisatie is afhankelijk van regionale afspraken.

We stellen de komende jaren 2 keer per jaar een bezuinigingsmonitor op waarin we aangeven hoe de voortgang is van het realiseren van de bezuinigingen. We geven per maatregel aan hoe de voortgang is op tijd (T) en geld (G) via een stoplichtrapportage (groen/oranje/rood).

C. Kostenbeheersing Jeugd en van Ark 2

Omschrijving

De kosten van jeugdhulp zijn de afgelopen jaren flink gestegen, zowel landelijk als in Oss. Meer jongeren maken gebruik van jeugdhulp en trajecten duren langer. Daarom zijn in het kader van de eerdergenoemde strategische heroriëntatie diverse maatregelen geformuleerd om tot kostenbeheersing te komen. Deze hebben we vertaald in een bezuinigingstaakstelling op onze eigen jeugdhulpbudgetten van € 1,6 miljoen in 2027, € 3,2 miljoen in 2028 en structureel € 4 miljoen vanaf 2029.

De maatregelen zijn globaal gezien gericht op het verminderen van de instroom in de jeugdzorg enerzijds en anderzijds willen we meer sturen op zorgpaden:

Instroom verminderen

- Normaliseren: Niet ieder probleem heeft professionele ondersteuning nodig.
- Ondersteuningsstructuur onderwijs versterken: in samenwerking met onderwijs werken met een brugfunctionaris voor het primair onderwijs en jongerenwerk op school bij het voortgezet onderwijs.
- Doorontwikkelen van de samenwerking met de huisartsen.
- Echtscheidingsloket
- Versteven van de lokale teams: jeugdprofessionals meer zelf hulp laten bieden, meer integrale gezinsondersteuning (volwassenenzorg) en de pilot Samenwerkwijze jeugd (met zorgaanbieders).
- Minder instroom in dyslexie.

Sturen op zorgpaden

- Versterken van kostenbewust handelen in de toegang
- Meer focus aanbrengen op de duurste en meest urgente vragen.
- Inzet van Wmo/volwassenenzorg

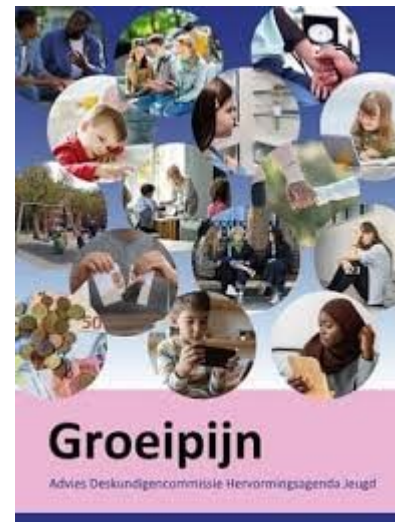
Met de maatregelen tezamen werken we toe naar de volgende doelstellingen:

1. Gesloten jeugdhulp wordt niet meer aangevraagd (afname van 100%), wel alternatieve hulp nodig.
2. 20% minder specialistische jeugdhulp (alle varianten behalve gesloten jeugdhulp).
3. Specialistische jeugdhulptrajecten (alle varianten) duren 25% korter.
4. 5% meer jeugdigen (met name zorgintensieve gezinnen) dan in voorgaande jaren gaan over naar de WLz (Wet langdurige zorg).

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Om de maatregelen te kunnen uitvoeren zijn diverse investeringen nodig. Deze zijn beschikbaar gesteld in een nieuwe reserve kostenbeheersing sociaal domein. Het gaat voor jeugd om € 10.000 in 2025, afgerond € 324.000 in 2026, afgerond € 289.000 in 2027, afgerond € 239.000 in 2028 en 2029.

Daarnaast hebben we in de programmabegroting van vorig jaar in de periode 2025-2027 rekening gehouden met een jaarlijkse kostenstijging/volumestijging van jeugdhulp van 5% (exclusief jaarlijkse reguliere indexering). Dat komt neer op een jaarlijkse kostenstijging van € 1,9 miljoen per jaar in deze periode. Dat hebben we gedaan in lijn met de verwerking van de extra financiële middelen die we voor dezelfde periode van het Rijk gekregen hebben naar aanleiding van het advies van de commissie Van Ark. Daarmee hebben we voor

deze jaren een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van de kosten(ontwikkeling) van jeugdhulp, conform het advies van de VNG hierover.

Het totaal beschikbare budget voor jeugdhulp in 2026 is afgerond € 50 miljoen. Dit bedrag is:

- inclusief onze bijdrage aan de centrumregeling jeugd voor de beschikbaarheid van een aantal vormen van jeugdhulp (bijvoorbeeld JeugdzorgPlus en crisishulp, afgerond € 4 miljoen).
- inclusief onze bijdragen aan het Centrum voor Jeugd en Gezin en de POH-GGZ jeugd (afgerond € 5 miljoen).
- exclusief de jaarlijkse indexering van de tarieven. De financiële effecten hiervan verwerken we in de eerste financiële tussenrapportage van 2026.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

- De maatregelen leiden niet direct tot besparing, dit vraagt implementatietijd.
- De realisatie van de kostenbeheersingsmaatregelen is onzeker. Het gebruik van jeugdhulp wordt beïnvloed door een groot aantal factoren (waar we als gemeente niet altijd op kunnen sturen) en vindt plaats in een complex systeem op lokaal, regionaal en landelijk niveau.
- Zoals genoemd in het eerste deel van dit hoofdstuk gaat de deskundigencommissie van Ark in het eerste kwartaal van 2027 een uitspraak doen over de haalbaarheid van het financieel kader vanaf 2028. Dan wordt bekend hoeveel financiële middelen gemeenten vanaf 2028 krijgen voor de uitvoering van jeugdhulp.

D. Kostenbeheersing Wmo

Omschrijving

Net als bij jeugdhulp hebben we bij de Wmo de laatste jaren te maken met flinke kostenstijgingen, vooral bij huishoudelijke hulp en individuele ondersteuning. De samenstelling van de Nederlandse bevolking verandert tot ongeveer 2040 behoorlijk. We zien een toenemende hulpvraag omdat de bevolking groeit en vergrijsd. Tegelijkertijd is sprake van voorzieningen in dorpen en wijken die onder druk staan, een oplopende personeelsschaarste en een wooncrisis die (kwetsbare) inwoners raakt. Ook ontwikkelingen (bezuinigingen) in het medische domein hebben invloed op de Wmo. Daarom zijn in het kader van de eerdergenoemde strategische heroriëntatie diverse maatregelen geformuleerd om tot kostenbeheersing binnen de Wmo te komen. Deze zijn gericht op het verminderen van het aantal indicaties en het verkorten van de duur van de indicaties. Het gaat om de volgende maatregelen:

1. Strenger indiceren van hulp bij huishouden: we streven hier naar een stabilisatie van de uitgaven. Gezien de forse wachtlijsten levert dit geen besparing op. We volgen uiteraard landelijke ontwikkelingen binnen hulp bij huishouden.
2. Het realiseren van substitutie bij individuele ondersteuning: we streven naar een stabilisatie van de uitgaven. Dit komt neer op een taakstelling van € 300.000 in 2027, € 600.000 in 2028 en structureel € 900.000 vanaf 2029. Er is winst te behalen in het kritischer indiceren en evalueren van de individuele ondersteuning. Daarnaast leert de ervaring dat er meer gebruik gemaakt kan worden van het eigen sociaal netwerk en van voorliggende en/of collectieve voorzieningen. Dit leidt tot minder en/of lichtere indicaties en kortere trajecten.
3. Het realiseren van substitutie bij dagbesteding: we streven naar een afname van de uitgaven met 10%. Dit komt neer op een taakstelling van € 75.000 in 2026, € 150.000 in 2027 en structureel € 170.000 vanaf 2028. We willen inzetten op een uitbreiding van het aantal initiatieven voor dagbesteding zodat er meer voorliggende voorzieningen beschikbaar zijn. Daarmee kunnen we indicaties voor dagbesteding voorkomen of uitstellen.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Net als bij jeugdhulp zijn diverse investeringen nodig om de maatregelen te kunnen uitvoeren. De incidentele middelen die we hiervoor nodig hebben zijn beschikbaar in een nieuwe reserve kostenbeheersing sociaal domein. Het gaat om € 123.000 in 2025, € 492.000 in 2026 en € 246.000 in 2027. Hiermee zorgen we voor extra capaciteit zodat we kunnen inzetten op vakmanschapsontwikkeling en scherpere kaders met als doel om het aantal indicaties terug te brengen en de duur van de indicaties te verkorten.

Daarnaast zijn in de afgelopen programmabegroting vanaf 2026 structureel extra middelen beschikbaar gesteld voor een uitbreiding van de subsidieregulering sociale basis en voor een jaarlijkse uitbreiding van het aantal initiatieven voor dagbesteding. Daarmee zetten we in op substitutie. Hiervoor zijn in totaal de volgende extra middelen beschikbaar: € 120.000 in 2026, € 135.000 in 2027 en structureel € 150.000 vanaf 2028.

Daarnaast hebben we in de programmabegroting van vorig jaar bij het onderdeel individuele ondersteuning vanaf 2026 rekening gehouden met een jaarlijkse kostenstijging/volumestijging van € 300.000 per jaar (exclusief jaarlijkse reguliere indexering). De ontwikkeling van de kosten is altijd moeilijk te voorspellen en hangt van vele factoren af. We vonden het belangrijk om wel een meerjarige inschatting te maken omdat we bij de ombuigingsvoorstellen hebben aangegeven dat we streven naar minder meerkosten Wmo, ook bij individuele ondersteuning. We streven er daarom naar om kostenstijgingen/volumegroei vanaf 2029 met de ombuigingsmaatregelen op te vangen.

Voor hulp bij huishouden en dagbesteding hebben we voor de komende jaren geen kostenstijging/volumestijging geraamd omdat we op deze onderdelen de kosten in de afgelopen jaren meer hebben zien stabiliseren.

De budgetten voor 2026 (exclusief PGB's en inkomsten uit eigen bijdragen) zijn afgerond als volgt:

- Hulp bij huishouden € 10,2 miljoen
- Individuele ondersteuning € 10 miljoen
- Dagbesteding € 1,8 miljoen

Deze bedragen zijn exclusief de jaarlijkse indexering van de tarieven. De financiële effecten hiervan verwerken we in de eerste financiële tussenrapportage van 2026.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Net als bij jeugdhulp is de realisatie van de kostenbeheersingsmaatregelen onzeker. Het gebruik van de Wmo wordt beïnvloed door een groot aantal omgevingsfactoren zoals genoemd in de inleiding bij dit onderwerp. Hier kunnen we als gemeente niet op sturen. Daarnaast kunnen op landelijk niveau besluiten worden genomen, die ons beleid en ons budget raken. Een concreet voorbeeld is de mogelijke invoering van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage, die landelijk al een aantal keren is uitgesteld. De vaste lage eigen bijdrage (abonnementstarief) die nu van toepassing is op Wmo-voorzieningen heeft in de afgelopen jaren (landelijk) geleid tot een forse stijging van het gebruik van de Wmo.

E. Ontwikkelingen IZA/GALA

Omschrijving

Het Integraal Zorg Akkoord (IZA, september 2022- 2026) is een landelijke afspraak tussen de overheid en de zorgpartijen dat inzet op het goed, toegankelijk en betaalbaar houden van de zorg in Nederland. De Regionale Coalitie IZA Noordoost-Brabant Bommelerwaard (RNOBB) stelde in 2023 een regiobeeld en regioplan op. Aansluitend zijn er in de 3 subregio's Zorgzaam (rond 's-Hertogenbosch), Mooi Maasvallei (Land van Cuijk) en Samen in Gezondheid (SiG, rond Oss) transformatieplannen ontwikkeld. Hoewel het SiG-Transformatieplan in 2025 inhoudelijk werd goedgekeurd, bleken de financiële middelen uitgeput. Daarna zijn er toch nog middelen beschikbaar gesteld voor bepaalde inhoudelijke onderdelen, waaronder Mentaal Gezond. Momenteel wordt ingezet op de aanvraag en uitvoering van deze programmalijn.

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA, 2023-2026) richt zich op het verbeteren van preventie, gezondheid en sociale basis in Nederland en stelt hiervoor tijdelijke middelen ter beschikking voor netwerkaanpakken zoals sociaal verwijzen en kansrijke start. Hierin zit een duidelijke inhoudelijke link met de doelstellingen uit IZA. Zowel IZA als GALA dragen bij aan een transformatie in de zorg en leggen de nadruk op domeinoverstijgende samenwerking en de preventieve beweging naar de voorkant. Om dit verder te borgen, is in 2025 ingestemd met het AZWA, het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord. Hierin worden ontwikkelingen uit het GALA geborgd als basisfunctionaliteiten en wordt werk gemaakt van een preventie basisinfrastructuur.

Welke budgetten zijn beschikbaar?

- Vanuit het RNOBB is in 2026 € 5,9 miljoen beschikbaar voor gemeenten om het regioplan uit te voeren. 's-Hertogenbosch is mandaatgemeente voor dit budget. Een deel van dit bedrag gaat naar de regiogemeenten om lokaal te besteden aan interventies die bijdragen aan doelstellingen uit het regioplan. Voor Oss is deze SPUK-IZA in 2026 € 280.000.
- De SPUK-GALA voor Oss 2026 is € 1,5 miljoen. Dit is de laatste GALA-SPUK die beschikbaar wordt gesteld. Over de verdeling van de middelen in het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) is momenteel nog geen duidelijkheid.
- De lijn Mentaal Gezond is een subregionaal budget voor SiG, waarbij regionaal € 2,6 miljoen beschikbaar is voor gemeenten op basis van behaalde KPI's uit deze programmalijn.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Het grootste risico zit hem in de tijdelijkheid van SPUK-middelen, terwijl de opgave waar we voor staan structurele activiteiten vraagt. Vanaf 2027 zijn er geen SPUK-GALA middelen meer en momenteel is er nog geen duidelijkheid over de mogelijkheden die het AZWA zal bieden. Daarnaast speelt de onduidelijkheid over de beschikbare middelen voor het volledige SiG-transformatieplan.

Inhoudelijk wordt er in de akkoorden veel verwacht van preventie in het sociaal domein. Dat vraagt anders denken en doen. Alertheid over onze rol en verantwoordelijk als gemeente ten opzichte van zorg en zorgverzekeraars blijft gepast.

F. Investerings Onderwijshuisvesting

Omschrijving

De gemeente heeft een zorgplicht om te voorzien in huisvesting voor het onderwijs. We hebben een integraal huisvestingsplan 2026-20241 (IHP)

opgesteld. Dit IHP geeft richting en prioritering voor de onderwijshuisvesting voor de komende 16 jaar.

Het betreft een langetermijnvisie, die de gemeente

in overleg met de schoolbesturen heeft ontwikkeld en die helpt om de onderwijshuisvesting strategisch te plannen. Het IHP bevat een programmering van projecten voor de komende 16 jaar, onderverdeeld in vier termijnen. De programmering is vertaald in een indicatief investeringsoverzicht.

De betaalbaarheid van onderwijshuisvesting en de middelen die we krijgen van het Rijk zijn niet in balans. Dit is een landelijk probleem waar nagenoeg alle gemeenten tegen aanlopen. Hierover lopen gesprekken tussen gemeenten en het Rijk. Dit betekent dat we iedere begroting bij het actualiseren van het meerjareninvesteringsplan bekijken welke financiële ruimte er is en voor welke investeringen we voorstellen om geld beschikbaar te stellen op basis van de prioritering.

Het totaal van investeringen genoemd in het IHP zorgt voor forse extra jaarlijkse investeringslasten waarvoor we nog geen ruimte gereserveerd hebben in de begroting. Al in de komende programmabegroting zal dit effect hebben, maar nadrukkelijker voor de langere termijn. De indicatie uit deze tabel geeft aan dat we oplopend tot € 8,3 miljoen jaarlijks extra nodig hebben in 2047. Daarnaast is in onderstaande tabel rekening gehouden met een rentepercentage van 1,1% (de huidige gemiddelde rekenrente). Voor de extra benodigde investeringen zullen we op termijn echter geld moeten aantrekken tegen een fors hogere rente (circa 3,5%). Wanneer je uitgaat van een rente van 3,5% zullen de totale kosten oplopen tot ruim € 14 miljoen in 2047. Het gaat om maximale varianten qua bedragen. Opdracht is om te bekijken waar optimalisatie mogelijk is om te komen tot lagere investeringslasten. Dit IHP is een doorkijk, daadwerkelijk beschikbaar stellen van geld voor investeringen gebeurt via programmabegrotingen. We hebben voor de nieuwe investeringen dus nog geen dekking. Het wordt een grote opgave om dit IHP volledig gefinancierd te krijgen en zal ook extra druk leggen op de rest van de begroting.

Tabel met financiële doorkijk Integraal huisvestingsprogramma Onderwijs voor de jaren 2027 tot en met 2047.

Financiële doorkijk IHP Onderwijs (bedragen x 1.000.000)		Indicatieve investering IHP	Indicatieve kapitaalslast voor de begroting per jaarschijf										
			2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037
Termijn 0	Lopende projecten	42,2	0,2	0,2	0,4	0,8	1,2	1,2	1,2	1,5	1,5	1,5	1,5
Termijn 0	Financiële doorkijk lopende projecten	32,9	0	0	0	0	1,1	1,1	1,1	1	1	1	1
Termijn 1	2026-2029	35,0	0	0	0	0,1	0,1	0,1	0,8	1,1	1,1	1,1	1
Termijn 2	2030-2033	70,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,2	0,7
Termijn 3	2034-2037	49,8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Termijn 4	2038-2041	45,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		275,4	0,2	0,2	0,4	0,9	2,4	2,4	3,1	3,6	3,6	3,8	4,2

Financiële doorkijk IHP Onderwijs (bedragen x 1.000.000)		Indicatieve investering IHP	Indicatieve kapitaalslast voor de begroting per jaarschijf										
			2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	
Termijn 0	Lopende projecten	42,2	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	
Termijn 0	Financiële doorkijk lopende projecten	32,9	1	1	1	1	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	
Termijn 1	2026-2029	35,0	1	1	1	1	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	
Termijn 2	2030-2033	70,2	0,9	0,9	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1	
Termijn 3	2034-2037	49,8	0	0	0	0,3	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	
Termijn 4	2038-2041	45,3	0	0	0	0	0	0	0	0,2	0,5	1,5	
		275,4	4,4	4,4	5,8	6,1	7,1	7,1	7,0	7,2	7,4	8,3	

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

In de huidige meerjarenbegroting hebben we in principe volledige dekking voor alle lopende projecten (termijn 0) en gedeeltelijke dekking voor de financiële doorkijk lopende projecten (termijn 0). Voor de overige termijnen is geen financiële dekking binnen de bestaande begroting.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Bovenstaande betekent dat we een forse opgave hebben om enerzijds kritisch te zijn en te komen tot optimalisatie en anderzijds ruimte te zoeken in de begroting voor deze investeringen.

G. Realisatie nieuw theater

Omschrijving

We bouwen een nieuw circulair theater en Centrum voor de Kunsten met de materialen van het Zuiderstrandtheater uit Den Haag. In 2025 heeft de gemeenteraad haar goedkeuring gegeven aan het Definitief Ontwerp, het investeringskrediet, en heeft de structurele middelen beschikbaar gesteld in de begroting om het gebouw te realiseren. Het is een enorm complex en ambitieus project. Tegelijk met het uitwerken van het Technisch Ontwerp, zijn we gestart met de gebiedsontwikkeling. Deze bestaat uit een herinrichting van het openbaar gebied aan de Raadhuislaan, woningbouw (grondexploitatie Raadhuislaan Zuid), de bouw van een parkeergarage van voldoende omvang, en tijdelijke parkeermaatregelen tijdens de bouwperiode in de Raadhuislaan.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

In de begroting vanaf 2028 hebben we voor de bijdrage in de subsidie aan het theater en de toegerekende rente voor de financiering in totaal € 4.853.000 beschikbaar. Op dit moment doorlopen we de meervoudige aanbesteding die zal uitwijzen of de markt binnen het budget kan bouwen. Om prijsstijgingen tijdens de bouw op te vangen verhogen we jaarlijks de subsidie met de stijging van het landelijk gemiddeld prijspeil. Vanaf 2026 hebben we eenmalig geld beschikbaar om eenmalige bouwkosten, risico's en projectorganisatie op te kunnen vangen. Dit zijn:

- De reserve Lievekamp van € 1,8 miljoen.
- Eenmalige begrotingsruimte in de jaren 2026 tot en met 2028 van respectievelijk € 2,1 miljoen, € 1,5 miljoen en € 1,2 miljoen.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's

We doorlopen de Europese aanbesteding, deze bestaat uit acht onderdelen. Vier onderdelen zijn afgerond en vallen binnen de verwachting. Voor de andere vier is de uitkomst nog onzeker. Na afronding kunnen we vaststellen in hoeverre we binnen budget blijven, of dat aanpassingen nodig zijn.

- Renteontwikkeling: de rente is gestegen sinds de gemeenteraad heeft besloten het Definitief Ontwerp goed te keuren. Dit kan een negatief effect hebben op de jaarlijkse lasten van het project.
- Fiscale structuur: We willen zeker zijn dat we alle btw over de bouwkosten kunnen terugvragen bij de belastingdienst. Samenwerken onder een nieuw dak vraagt van partijen een flinke aanpassing in de onderlinge samenwerking en gebruik van het gebouw. De afspraken die we maken leggen we voor aan de Belastingdienst.
- Gebiedsontwikkeling en overlappende projecten: Niet alle risico's en eenmalige kosten die van de bouw van het theater kunnen precies binnen het project worden opgelost. Sommige moeten worden opgepakt in de totale gebiedsontwikkeling. Denk aan een WKO, de verplaatsing van een trafo en verplaatsing van bomen. Dit is een complicerende factor voor alle betrokkenen, en ook voor de bewaking van het budget.
- Planning en bouwplaats: Het aantal (bouw)activiteiten is hoog. Daarmee bestaat risico op overbelasting van het gebied en de infrastructuur tijdens de bouwfase.
- Projectorganisatie: Er is onvoldoende personeel bij de afdelingen om het project te bemensen. Dat betekent dat externe collega's worden ingehuurd voor projectleiding en -ondersteuning. Deze kosten maken het project duurder.

- Vertraging: De procedures om de ruimtelijke procedures te doorlopen zijn complex omdat theater- en gebiedsontwikkeling niet tegelijk lopen in de tijd. Vertraging kan zorgen voor een risico op loon- en prijsstijging van het project.

H. Realisatie nieuw zwembad

Omschrijving

We bouwen een nieuw zwembad aan de rand van Oss en Berghem en ontwikkelen het omliggende gebied. In 2025 heeft de raad haar goedkeuring gegeven aan het Definitief Ontwerp, het bijbehorende krediet, en heeft structureel geld beschikbaar gesteld in de begroting. Tegelijk met het uitwerken van het Technisch Ontwerp is gestart met het gebiedsontwerp en de verkeerskundige maatregelen. Op verzoek van de gemeenteraad werkt de projectgroep aan een voorstel voor een tweede glijbaan.

Samen met Golfbad Exploitatie BV (GEB) doorlopen we de procedure voor inbesteding. Dat wil zeggen dat GEB gedeeltelijk eigendom van de gemeente wordt (een verbonden partij) zodat de gemeente direct een contract met ze mag sluiten. We hebben daartoe extern advies ingeschakeld.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

In de begroting vanaf 2029 is voor de dienstverleningsovereenkomst en de toegerekende rente voor de financiering in totaal € 3.461.000 structureel beschikbaar. Dit bedrag is inclusief een schatting van de prijsstijging tijdens de bouw. Tijdens de bouwperiode zijn geen extra eenmalige middelen beschikbaar om eenmalige bouwkosten, risico's en projectorganisatie op te kunnen vangen. Deze moeten binnen de begroting worden gedragen. Er zijn tot nu toe geen signalen dat we niet binnen begroting blijven.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

- Vertraging door bezwaarprocedures: de dorpsraad van Berghem is actief en vanuit inwoners zijn zorgen geuit over de voorgestelde verkeerskundige maatregelen. Onafhankelijk onderzoek laat zien dat de voorgestelde maatregelen kloppen met het advies van deskundigen. Vertraging is een enorme kostenpost voor het project.
- De gemeenteraad heeft gevraagd om een voorstel te doen voor een ontwerp met een tweede glijbaan. Deze kostenverhogende maatregel wordt uitgewerkt. We beoordelen of de extra glijbaan past binnen het beschikbaar gestelde budget of dat extra middelen nodig zijn.
- Verwerving aanliggend perceel: we zijn in onderhandeling met de verkoper van de grond om het aanliggend perceel te verwerven. Dat is nodig om de verkeersveilige maatregelen te kunnen bouwen.
- Renteontwikkeling: De rente is gestegen sinds de gemeenteraad het Definitief Ontwerp heeft vastgesteld. Dit kan negatief effect hebben op de financieringslasten van het project.

I. **Energie en klimaatopgave**

Omschrijving

We werken in 2026 verder aan de verduurzaming via het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie, met ruimte voor initiatieven van inwoners en bedrijven. We zetten in op maatregelen op straat- en buurniveau en koppelkansen bij grotere gebiedsontwikkelingen zoals de spoorzone. De drie dijkversterkingsprojecten (Cuijk-Ravenstein, Meanderende Maas en Lith-Bokhoven) bevinden zich in verschillende stadia. Het Bos van Oss, inclusief herdenkingsbos, wordt afgerond.

Binnen de energietransitie ligt de focus op woningisolatie via het meerjarig collectief ontzorgen (MCO-aanpak), realisatie van windpark Elzenburg-De Geer en de vergunningprocedure voor de Duurzame Polder. Bedrijven worden ondersteund via de Grote Oogst-aanpak. Netschaarste vraagt mogelijk om keuzes en investeringen. Het programmaplan energietransitie 2025-2035 vormt de basis voor beleid. Een belangrijk onderdeel is het warmteprogramma en de gemeentelijke rol hierin.

De klimaat-, energie- en ruimtelijke opgaven vragen om een zorgvuldige inpassing binnen de stedelijke ontwikkelingen zoals de Spoorzone, Amsteleind en het Euterpepark. Door integraal advies in te zetten wil de gemeente zowel bestaande als nieuwe woongebieden aantrekkelijk en toekomstbestendig maken.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Het programma wordt vooral gefinancierd door:

- Ontvangen subsidies/ rijksuitkeringen
- Beperkt aanvullend structureel uitvoeringsbudget.
- Incidentele middelen

Ontvangen subsidies/ rijksuitkeringen

We ontvangen verschillende subsidies voor het uitvoeren van onze wettelijke taken en ambities: energiearmoede, lokale aanpak isolatie en CDOKE. Subsidies voor energiearmoede en lokale aanpak isolatie zijn incidenteel en moeten uiterlijk worden besteed op respectievelijk 31 december 2027 en 31 december 2028. Deze middelen worden vooral ingezet voor het MCO (meerjarig collectief ontzorgen) en het soortenmanagementplan.

De rijksuitkering CDOKE is bedoeld om extra capaciteit en expertise op klimaat- en energiebeleid op te bouwen. Vanaf 2026 ontvangen we hiervoor jaarlijks € 3 miljoen.

Voor klimaatbeleid zijn geen structurele budgetten beschikbaar; incidentele middelen worden beschikbaar gesteld uit de reserve klimaatadaptatie.

Aanvullend structureel uitvoeringsbudget

Voor de energieopgave is jaarlijkse € 91.000 beschikbaar voor de energietransitie.

Daarnaast is er een jaarlijkse algemeen budget voor Natuur, openbare ruimte, milieu en duurzaamheid van € 220.000. Dit wordt besteed aan onder andere Stila, Herperduin, Robuuste ecosystemen, openbare ruimte en milieu en duurzaamheid.

Reserves

De gepresenteerde saldo betreffen de stand van de reserve per 31-12-2029 (programmabegroting 2026):

- Groenfonds landelijk gebied: € 1.309.000. Het doel van de reserve betreft het verbeteren van de fysieke kwaliteit van het buitengebied en doelstellingen gericht op groen, blauw en natuur binnen het stedelijk gebied. Een bedrag van € 463.000 is gereserveerd voor de stimuleringsregeling ruimte voor bedrijven.

- Klimaatadaptatie: € 225.000. Het doel van deze reserve is om te kunnen anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering.
- Ontwikkeling windpark: € 48.000. Het doel van deze reserve is het financieren van de voorbereidingskosten van een windmolenpark bij bedrijventerrein Elzenburg – de Geer.
- Energietransitie: € 1,8 miljoen. Het doel van deze reserve is het in brede zin doen van investeringen in – en het financieren van kosten voor de warmte- en de energietransitie, en het bevorderen van circulaire economie.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

- Het Rijk legt steeds meer ambities neer bij gemeenten, maar financiert deze opgaven beperkt en grotendeels incidenteel. Dit zorgt voor spanning tussen de lange doorlooptijd van energie- en klimaatprogramma's en de tijdelijke aard van de beschikbare middelen. Hierdoor ontstaat onzekerheid over continuïteit, planning en capaciteit, en wordt het lastiger om structureel beleid en uitvoering op te bouwen.
- De klimaat- en energieopgave is sterk afhankelijk van subsidies. We hebben wel plannen om het geld te gebruiken, maar er is een risico dat we dit niet op tijd besteden. Als dat gebeurt, kan het zijn dat we de subsidie moeten terugbetalen.
- De CDOKE-middelen zijn incidenteel toegekend voor 2026–2030, maar op advies van de VNG structureel in de begroting opgenomen en bedragen € 3 miljoen per jaar. Dit brengt risico's met zich mee: als de regeling vervalt, ontbreekt financiering voor het hiervoor aangenomen personeel. We voeren een lobby (via de VNG) voor voldoende compensatie en het structureel worden van deze gelden.
- De energieopgave heeft op dit moment maar een beperkte hoeveelheid structurele middelen (€ 86.000). Voor de klimaatopgave zijn geen structurele middelen beschikbaar gesteld. Dat betekent dat we vooral met tijdelijke budgetten werken. Afhankelijk van de ambities en prioriteiten zijn hiervoor meer structurele middelen nodig.
- Netschaarste kan de uitvoering van energie- en klimaatprojecten vertragen. Door beperkte beschikbare capaciteit op het elektriciteitsnet kunnen projecten niet of later worden aangesloten. Dit kan leiden tot uitstel van gebiedsontwikkelingen, vertraging van duurzame opwek (zoals wind en zon) en extra investeringskosten of herprioritering binnen projecten.

J. Verstedelijkingsopgave en mobiliteit

Omschrijving

Spooragenda Oss 2025-2040

We bouwen aan een aantrekkelijke stad, waar iedereen op een prettige manier kan wonen, werken en leven. Waar mensen elkaar kunnen ontmoeten in een gezonde, groene en veilige omgeving. Een stad ook waar alle benodigde voorzieningen binnen handbereik zijn en je dankzij goede treinverbindingen in een mum van tijd in Amsterdam, Rotterdam, Zwolle of Maastricht bent. Om dat voor elkaar te krijgen, investeren we de komende jaren flink in de stad. Onder andere in meer woningen, arbeidsplaatsen en groen in de stad, maar vooral ook in verbeteringen aan het spoor en de stations. We willen ervoor zorgen dat het spoor niet langer een barrière vormt tussen noord en zuid. Ook pakken we de stations en hun omgeving aan zodat reizen met de trein van en naar Oss aantrekkelijker wordt. In de spooragenda maken we hiervoor keuzes en wordt geprioriteerd. Dit is noodzakelijk omdat we niet alles tegelijk financieel en organisatorisch aankunnen.

Stadsagenda "Oss, Stad met Toekomst"

Met de Stadsagenda "Oss, Stad met Toekomst" wordt richting gegeven aan de inhoudelijke koers voor de komende vijftien jaar, met als doel onze stedelijke ambities en doelstellingen te realiseren. We willen zo'n 8100 woningen en 3.000 arbeidsplaatsen tot 2040 toevoegen. De realisatie wordt via een aantal grote gebiedsontwikkelingen en infrastructurele projecten gerealiseerd. Het gaat hierbij om de volgende gebieden:

- Amsteleind
- Euterpepark
- Pivot Park/Moleneind
- Raadhuiskwartier
- Schadewijk
- Binnenstad

Koersnota Mobiliteit

De Koersnota Mobiliteit is op 6 juli 2023 vastgesteld en bevat de ambities over de toekomstige inrichting van de gemeente Oss op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid. Dit document vormt het vertrekpunt voor de integrale uitwerking binnen individuele projecten en programma's in ons ruimtelijk domein. Wij willen hierbij een leefbare, verkeersveilige en bereikbare gemeente zijn die invulling geeft aan de verstedelijkingsopgave van de stad. Om dat te kunnen bereiken willen wij de kwaliteit van verblijven en ontmoeten in de openbare ruimte centraal stellen. Hierin is veel plaats voor fietsers en voetgangers. Fietsverkeer op korte afstand, zoals binnen de stad, willen wij stimuleren. De auto blijft belangrijk voor de bereikbaarheid van de stad. Op plekken waar de leefbaarheid belangrijk is, zoals in de binnenstad en de kloppende harten in wijk en dorp (zie Koersnota Mobiliteit), streven we naar een verkeersluwe inrichting. Het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit is in april 2025 vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma geeft concreet aan met welke projecten en maatregelen we de komende tien jaar uitvoering geven aan de ambities van de Koersnota Mobiliteit. Voorbeelden zijn de bouw van nieuwe bushaltes, overdekte fietsenstallingen, nieuwe fietsroutes en nieuwe onderdelen van de hoofdweginfrastructuur zoals de Noordelijke Ontsluitingsweg en de herontwikkeling van de Heihoeksingel en diverse wegen in het centrum van de stad.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Reserve verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving

We sparen een bedrag van ruwweg € 125 miljoen om de Spooragenda Oss te kunnen realiseren. Dit bedrag wordt op basis van de huidige inzichten in 2040 gerealiseerd. De renteontwikkeling is hierbij Van groot belang. Als de rente stijgt, dan kunnen we met hetzelfde jaarlijkse geld minder geld lenen bij een bank en hebben we minder geld beschikbaar.

We storten hiervoor elk jaar bedragen in de reserve verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving. Ook storten we gelden -die wij als bijdrage bovenwijkse netwerkvoorzieningen ontvangen- in deze reserve.

Een bedrag van € 25 miljoen is hiervan bestemd voor de onderdoorgang in de Heihoeksingel, de onderdoorgang Braakstraat en een upgrade van station Oss West. Het restant bedrag van € 100 miljoen is bestemd voor de onderdoorgangen in Oss Centraal en upgrade station Oss.

Reserve binnenstedelijke transformaties

In de reserve binnenstedelijke transformaties is nu een bedrag van € 17,8 miljoen aanwezig. Deze is bestemd om gebiedsontwikkelingen waaronder Euterpepark, Raadhuislaan Noord en Zuid, Schadewijk en de huidige zwembadlocatie te transformeren. De reserve is bedoeld om de publieke tekorten van deze gebiedsexploitatie af te dekken en bij te dragen in de kosten van de aanpassingen in de infrastructuur. Het gaat hierbij om de infrastructuur die geen onderdeel is van de directe ontwikkeling van dit gebied, maar die wel noodzakelijk is om dit gebied goed te ontsluiten.

Reserve investeringsfonds stadshart

Het investeringsfonds draagt bij aan de realisatie van de koers Stadshart Oss. Het investeringsfonds is hierbij gericht op majeure investeringen in stedelijke (vastgoed) ontwikkeling waarvan parkeren en openbare ruimte & groen onderdeel kunnen zijn. Het betreft investeringen op fysieke plekken die een belangrijke bijdrage leveren

aan een toekomstbestendig Stadscentrum, waarin vernieuwen van de vitaliteit, attractiviteit en de economische veerkracht centraal staat. In 2026 wordt de nieuwe Koers Stadshart voorgelegd. In deze reserve is een bedrag van € 2,8 miljoen beschikbaar om de gewenste doelen van de nieuwe Koers Stadshart Oss te realiseren. We gaan een uitvoeringsprogramma opstellen waarin wordt voorgelegd welke projecten met de beschikbare middelen gaan uitvoeren.

Reserve bovenwijkse voorzieningen

De reserve bovenwijkse voorzieningen is in zijn geheel geoormerkt voor de aanleg van de Noordelijke Ontsluitingsweg. In 2026 wordt de Nota Kostenverhaal geactualiseerd. Deze nota vormt de onderlegger voor de Reserve Bovenwijkse Voorzieningen.

Reserve mobiliteit

De reserve mobiliteit beschikt over een investeringsbedrag van € 40 miljoen. Dit bedrag wordt met het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2025 ingezet. De focus ligt hierbij op de verstedelijkingsopgave waaronder o.a. herinrichten Heihoeksingel voor € 8 miljoen, herinrichten Raadhuislaan/Lievekamplaan € 8,8 miljoen, fietsroute Amsteleind-Centrum € 1,6 miljoen en bijdrage fiets- en voetgangerstunnel Ravenstein € 2,2 miljoen. Daarnaast realiseren we onder andere ook 3 fietsenstallingen, de rotonde Huizenbeemdweg-Gewandeweg, en het herinrichten van de Oostwal.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Onvoldoende financiële middelen

Om onze ambities te realiseren zijn wij afhankelijk van bijdragen van het Rijk en provincie. Het is onmogelijk om onze ambities met uitsluitend eigen middelen te betalen. Bij de subsidieaanvragen verlangt het Rijk en provincie dat wij een deel voor onze rekening nemen. De reserves zijn hierbij beschikbaar als cofinanciering voor ons aandeel.

Maatregelen Heihoeksingel, Braakstraat en station West

De kosten voor deze maatregelen zijn begroot op € 62,2 miljoen exclusief btw. We hebben hiervoor een WoKT (Woningbouw op Korte Termijn) subsidieaanvraag ingediend van € 33,4 miljoen exclusief btw. Deze WoKT subsidieaanvraag is in november 2025 niet toegekend. We proberen via gesprekken met Rijk en provincie en lobbywerk alsnog middelen hiervoor te krijgen. De provincie heeft onlangs de bijdrage met € 2 miljoen verhoogd waardoor het tekort momenteel op circa € 31,4 miljoen uitkomt.

Zicht op een haalbare Rijksbijdrage willen we uiterlijk in 2028 krijgen. Op dat moment is de uitvoeringsbeslissing over de onderdoorgang Heihoeksingel gepand.

Maatregelen ondergangen Centraal Oss en upgrade station Oss

Een extern bureau heeft in 2025 een quickscan uitgevoerd naar verschillende varianten om de spoorbarrière te verminderen. Het college heeft besloten om de gezamenlijke voorkeursvariant "Dwarstunnels" van de samenwerkende partners (ProRail, NS, Provincie Noord-Brabant en het Ministerie van I&W, gemeente Oss) over te nemen. Uit deze quickscan is gebleken dat de kostenraming voor deze variant ligt tussen circa € 425 miljoen en € 530 miljoen. De andere varianten met een verdiepte ligging van het spoor en met verhoogde ligging van het spoor bleken aanzienlijk duurder en zijn voor verdere uitwerking afgefallen.

We sparen hiervoor een bedrag van € 100 miljoen. We willen met de BO Mirt (Bestuurlijk Overleg – Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport) aanvraag de resterende middelen proberen binnen te halen. De kostenraming is nog onzeker omdat nog niet duidelijk is welke maatregelen precies genomen worden. Het BO-Mirt vindt jaarlijks plaats. In het BO-Mirt willen we de resultaten van het verdiepende onderzoek naar de spoorbarrière in Oss Centraal agenderen met de mogelijke nadere vervolgstappen.

Businesscase gebiedsontwikkelingen

Voor alle gebiedsontwikkelingen wordt een integrale businesscase opgesteld. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de kosten van het gebied zelf maar ook naar de buitenplanse verkeersmaatregelen, maatschappelijke voorzieningen en kosten voor ruimtelijke kaders sociaal domein. De financiële vertaling van de laatste twee maatregelen zijn nog wat onbekend terrein voor de gemeente Oss. Deze worden nu opgepakt en ontwikkeld. De reserves binnenstedelijke transformaties en de reserve mobiliteit kunnen bijdragen om de tekorten van de gebiedsontwikkelingen en de buitenplanse verkeersmaatregelen te betalen.

Kostendekkende projectontwikkeling

De projectontwikkelaars moeten bijdragen in de gebiedseigen kosten. De gebiedseigen kosten worden per woning omgeslagen naar de projectontwikkelaars die daar de woningen willen realiseren. Dit gebeurt middels het toepassen van kostenverhaal in de anterieure overeenkomsten. Het is van belang om dit uitgangspunt bij de overeenkomsten op te nemen, anders komen deze kosten bij de gemeente Oss terecht.

Subsidieaanvragen

We onderzoeken diverse subsidiemogelijkheden voor onze ambities. De reserves worden vooral ingezet als ons aandeel voor de cofinanciering. Als er subsidiemogelijkheden zijn behoren we snel te schakelen omdat de voorwaarden en de aanvraag meestal kort worden opengesteld. Het is op voorhand niet duidelijk welke eigen bijdrage bij de subsidieaanvraag de gemeente Oss moet garanderen.

Onzekerheid netcongestie en overbelasting ondergrond

De netcongestie, maar ook de overbelasting van de ondergrond hebben mogelijk impact op de grotere gebiedsontwikkelingen. Dit kan tot gevolg hebben dat bijvoorbeeld woningbouw niet volgens de beoogde planning kan worden gerealiseerd.

Krappe arbeidsmarkt, met name voor technisch personeel.

Er is een krapte op arbeidsmarkt aan projectleiders en specialisten op het gebied van techniek, juridisch, vastgoed en ruimtelijke ordening. Dit is een risico voor de haalbaarheid van de plannings van bestaande en nieuwe opgaves. Dit geldt zowel voor de gemeente als externe toeleverende of samenwerkingspartijen (o.a. netbeheerders, energieleveranciers, ProRail).

K. Grondbedrijf

Omschrijving

De gemeente Oss wil tot 2040 ongeveer 8.500 extra woningen realiseren om te groeien tot een ondernemende woon- en werkgemeente met meer dan 100.000 inwoners. Daarnaast is de doelstelling om in dezelfde periode ook ca 3.000 arbeidsplaatsen toe te voegen. Deze economische- en woningbouwopgave wordt ingevuld door actief grondbeleid en door marktinitiatieven. De nadruk ligt op de bouw in Amstelvein en op binnenstedelijke verdichting, met name in de Osse Spoorzone. In de overige kernen zal ook gebouwd worden, maar in relatief mindere mate. Ook wordt gezocht naar nieuwe gronden ten behoeve van bedrijventerreinen. Deze ontwikkelingen liggen in lijn met de Omgevingsvisie. Voor de dorpen resulteert deze visie vooral in woningbouw in de zogenoemde 'groei-kernen'.

Om deze ambities op het gebied van woningbouw te realiseren voert de gemeente een dynamisch en flexibel grondbeleid. Dit betekent dat per gebiedsontwikkeling een passende rol gekozen wordt. Op een aantal plekken kan dat betekenen dat het grondbedrijf actief gronden aankoopt, beheert, ontwikkelt en uitgeeft om een ontwikkeling of beleidsdoelen mogelijk te maken. In andere gevallen kan de gemeente ervoor kiezen om de markt zijn werk te laten doen en daarbij een faciliterende en dus vooral toetsende rol aan te nemen. Bij actief grondbeleid blijft de regie voor de ontwikkeling van locaties bij ons als gemeente: het eigendom van de betrokken gronden ligt bij of komt naar ons. Hierdoor heeft de gemeente de volledige regie over het resultaat, programma, ruimtelijke kwaliteit, grondprijzen en tempo van de uitbreiding.

Om het actieve grondbeleid ook werkelijk tot uitvoering te kunnen brengen, heeft het grondbedrijf meerdere reserves tot haar beschikking. Deze worden ingezet om de (majeure)ontwikkelingen financieel te ondersteunen en de daarbij behorende risico's op te vangen.

Naast de actieve inzet voor ruimtelijke ontwikkelingen, is het Grondbedrijf ook verantwoordelijk voor het (tijdelijke) beheer van de eigendommen en voert zij de regie over het snippergroen- en reststrokenbeleid.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Grondexploitatie

De kosten en opbrengsten van een gebiedsontwikkeling worden in een grondexploitatie opgenomen. Dit wordt bij woningbouw en bedrijventerreinen toegepast.

Kosten zijn o.a. aankoop gronden, tijdelijk beheer, bouw- en woonrijp maken, infrastructuur, groen, nadeelcompensatie, bodemonderzoek, interne (ambtelijke) kosten en rente. De verkoop van de gronden zijn hierbij, net als mogelijke subsidies, de opbrengsten. Elke grondexploitatie heeft een resultaat, de zogenaamde eindwaarde. Dit resultaat wordt jaarlijks verhoudingsgewijs gestort (winst) of eenmalig bij voorbaat onttrokken (verlies) uit de Algemene Bedrijfsreserve van het grondbedrijf in combinatie met de verliesvoorziening.

Algemene BedrijfsReserve grondbedrijf (ABR)

De ABR is specifiek bestemd voor de mutaties en risico's die zich binnen het grondbedrijf voordoen. Dat kunnen dus winsten en verliezen van grondexploitaties zijn, maar ook project specifieke risico's (zoals een vervuiling in de grond) of conjuncturele risico's (bijvoorbeeld een hogere rente of inflatie) zijn.

Voor het berekenen van risico's binnen het grondbedrijf maken we gebruik van de Monte Carlo-methode. Deze methode voert een risicoanalyse uit waarbij allerlei scenario's duizenden keren worden doorgerekend en er een bandbreedte in het risicoprofiel ontstaat. Door de vele kansberekeningen krijgen we een betrouwbaar geachte uitkomst. Deze analyse doen we tweemaal per jaar, te weten bij het Najaarsbericht Grondbedrijf en bij het Meerjaren Programma Grondbedrijf (MPG) voor achtereenvolgens de begroting en de jaarrekening. Daarbij wordt de minimaal gewenste omvang van de algemene reserve (ABR) bepaald, oftewel het weerstandvermogen. Hierbij is het uitgangspunt dat niet alle risico's zich in volle omvang tegelijkertijd manifesteren en daarom geen complete afdekking aanwezig hoeft te zijn.

Op basis van de risicomethode is de minimale ondergrens van de ABR per 1 januari 2026 op afgerond € 23,7 miljoen berekend (MPG 2026-2029). Het risicobedrag is ten opzichte van vorig jaar fors gestegen vanwege de opening van de grondexploitaties Amsteleind Noord. De ABR komt per op 1 januari 2026 uit op € 14 miljoen. In de jaren daarna loopt de ABR steeds verder op met voor zover nu ingeschat kan worden tot € 21,3 miljoen in 2029. In dit bedrag hebben we realisatie stimulans gelden al opgenomen. Deze gelden blijven in de ABR geoormerkt voor de woningbouw opgave. We gaan dit nog voorleggen aan de gemeenteraad.

De toekomstige grondexploitaties maken geen onderdeel uit van het saldo van de ABR en het minimale weerstandsvermogen. Dit zijn de zogenaamde IMVA's (Immateriële Vaste Activa), zoals Amsteleind Zuid en Raadhuislaan Zuid.

Reserve binnenstedelijke transformaties

In de reserve binnenstedelijke transformaties is een bedrag van € 18,6 miljoen beschikbaar. Deze is bestemd om gebiedsontwikkelingen waaronder Euterpepark, Raadhuislaan Noord en Zuid, Schadewijk en de huidige zwembadlocatie te transformeren. De reserve is bedoeld om de publieke tekorten van deze gebiedsexploitaties af te dekken en bij te dragen in de kosten van de aanpassingen in de infrastructuur. Het gaat hierbij om de infrastructuur die geen (financieel) onderdeel is van de directe ontwikkeling van dit gebied, maar die wel noodzakelijk is om dit gebied goed te ontsluiten.

Reserve strategische grondaankopen

Bij een actief grondbeleid is een actief aankoopbeleid noodzakelijk om de gewenste grondposities in bezit te krijgen. Het gaat om zogenaamde koude of warme strategische verwervingen voor uitbreidingslocaties van woningbouw of bedrijventerreinen of inbreidingslocaties. Voor inbreidingslocaties in de Spoorzone van de stad Oss wordt verwezen naar de reserve binnenstedelijke transformaties.

De reserve strategische aankopen biedt financiële ruimte om locaties in een vroeg stadium te kunnen verwerven en de eventuele financiële risico's af te dekken. In de reserve is hiervoor een bedrag van € 5,9 miljoen beschikbaar.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

Toekomstige grondexploitaties

We zien het aantal verlieslatende projecten toenemen ten opzichte van het verleden, waardoor resultaten en reserves onder druk kunnen komen te staan. De meeste nieuwe of nog nieuw te activeren exploitaties zijn verlieslatend.

Dit geldt vooral voor de toekomstige gebiedsontwikkelingen Amsteleind Zuid en Raadhuiskwartier.

Beschikbare bedrijventerreinen

Voor het jaar 2026 is uitgifte van de laatste kavel op Vorstengrafdonk gepland. Daarna zijn binnen de gemeente geen uitgeefbare kavels meer beschikbaar. Een verkenning naar nieuwe mogelijkheden loopt.

Realisatiestimulans gelden

Met ingang van 2026 is de ABR ook de begunstigde reserve voor de landelijke subsidiegelden in het kader van de Realisatiestimulans. Gemeenten ontvangen een vaste bijdrage van € 7.000 per betaalbare woning waarvan de bouw is gestart in de periode 2025 tot en met 2029. De verwachting is dat hiermee een bedrag van ongeveer € 8 miljoen aan subsidiegelden kan worden ontvangen.

Deze gelden worden in deze reserve gestort, maar blijven in deze reserve geormerkt voor de versnelling van de woningbouwopgave. De besluitvorming hierover wordt nog aan de gemeenteraad voorgelegd.

Spooragenda Oss 2025-2040 en stadsagenda "Oss, Stad met Toekomst"

De spooragenda Oss 2025-2040 en de stadsagenda Stad met Toekomst dragen bij om onze ambities van woningbouw te realiseren. Binnen deze Programma's adviseert het Grondbedrijf wanneer een actieve aankoopstrategie nodig of wenselijk is en voert deze uit.

Onzekerheid netcongestie en overbelasting ondergrond

De netcongestie, maar ook de overbelasting van de ondergrond, hebben mogelijk impact op de (grotere) gebiedsontwikkelingen en projecten. Dit kan tot gevolg hebben dat bijvoorbeeld woningbouw niet volgens de beoogde planning kan worden gerealiseerd.

Krappe arbeidsmarkt, met name voor technisch personeel.

Er is een krapte op arbeidsmarkt aan projectleiders en specialisten op het gebied van techniek, juridisch, vastgoed en ruimtelijke ordening. Dit is een risico voor de haalbaarheid van de plannings van bestaande en nieuwe opgaves. Dit geldt zowel voor de gemeente als externe toeleverende of samenwerkingspartijen (o.a. netbeheerders, energieleveranciers, ProRail).

L. Financiering (rente)

Omschrijving

Zoals in eerdere kadernota's en programmabegroting aangegeven hebben we voor de komende jaren een grote financieringsbehoefte (circa € 300 miljoen). Deze financieringsbehoefte is ongekend groot voor onze gemeente. De laatste jaren hebben we geen leningen meer aangetrokken, wat ook blijkt uit onze positieve ratio's.

In de programmabegroting is in de paragraaf Financiering het volgende beeld gepresenteerd over deze financieringsbehoefte (samengevat):

Bedragen * € 1.000					
Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Kasstroom uit operationele activiteiten, incl. beginsaldo	-9.241	-20.601	-18.613	-23.219	-30.428
Kasstroom uit investeringen	28.408	110.607	108.558	88.682	40.717
Kasstroom uit financieringsactiviteiten/ leningen	5.337	6.150	6.089	4.372	2.341
Totale financieringsbehoefte	24.504	96.156	96.034	69.835	12.630
Totaal cumulatief 2025-2029					299.159

Daarbij maken we de kanttekening dat de voorspelbaarheid van de realisatie van bijvoorbeeld projecten erg lastig in te schatten is en dat we zien dat de uitvoering in euro's achterblijft bij bovenstaand overzicht. Dit betekent dat we komende jaren verschuivingen zullen zien tussen de jaren en dat we met onze financiering hier flexibel op moeten inspringen.

Welke budgetten zijn beschikbaar (exploitatie/reserves)?

Met bovenstaande grote financieringsbehoefte zijn we "gevoelig" voor renteontwikkelingen. Een kleine stijging van de rente kan meteen grotere effecten hebben gezien het volume.

We hebben in de programmabegroting 2026-2029 de volgende rentekosten begroot:

Bedragen * € 1.000				
Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Rentekosten huidige leningen	806	629	456	373
Rentekosten nog aan te trekken geldleningen	2.410	5.467	8.038	9.270
Totale begrote rentekosten	3.216	6.096	8.494	9.643

De rentekosten voor nog aan te trekken geldleningen zijn gebaseerd op een percentage van 3,3.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen/risico's?

De renteontwikkeling wordt sterk beïnvloed door mondiale ontwikkelingen en daarmee onzeker. De huidige rente lijkt zich te stabiliseren met een lichte neiging tot stijging. Op dit moment zien we echter dat de financieringsbehoefte nog achterblijft ook de raming. Dit komt door latere uitvoering van projecten, maar ook door incidentele opbrengsten vanuit het Rijk (eenmalige extra gelden via algemene uitkering en subsidies). Hierdoor is het tot eerste kwartaal 2026 nog niet nodig geweest om extra financiering aan te trekken.